МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра економіки праці та менеджменту

«До захисту в ЕК»		**«До захисту допущено»**	
Директор інституту (декан факультету)		Завідувач кафедри	
_____ (підпис)	Шеремет О.О. (прізвище та ініціали)	_____ (підпис)	Березянко Т.В. (прізвище та ініціали)
«___» _____ 2020 р.		«___» _____ 2020 р.	

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності 073 «Менеджмент»

освітньо-професійної програми «Менеджмент»

на тему: «Обгрунтування доцільності виробництва нової продукції»

Виконав: здобувач 4 курсу, групи 5 Горалік Марія Михайлівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник: д. е. н., проф. Скопенко Наталія Степанівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Рецензент _____ _____
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі немає запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач _____

Київ – 2020 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра економіки праці та менеджменту
Освітній ступінь бакалавр
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри економіки
праці та менеджменту
_____ Т. В. Березянко

"10" лютого 2020 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Горалік Марії Михайлівні

1. Тема проекту (роботи): Обгрунтування доцільності виробництва нової продукції;
керівник проекту (роботи): Скопенко Н. С., д.е.н., професор;
затверджені наказом вищого навчального закладу від 10.02.2020 р № 109-КС.
2. Строк подання студентом проекту (роботи): 05 червня 2020р.
3. Вихідні дані до проекту: законодавчі та нормативні акти, аналітичні та статистичні матеріали стосовно теми проекту, бухгалтерська, статистична звітність та аналітичні матеріали Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей».
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): Розділ 1. Теоретичні основи комплексної підготовки виробництва до випуску нової продукції; Розділ 2.Дослідження діяльності Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»; Розділ 3.Розробка та впровадження нового продукту на Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).
Результати дослідження знайшли відображення в **6** рисунках та **26** таблицях ілюстративного матеріалу.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 10 лютого 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Збір та вивчення джерел інформації для написання кваліфікаційної роботи. Складання бібліографії наукових джерел.	15.02.2020 р.	
2	Розроблення та затвердження плану роботи керівником кваліфікаційної роботи і керівником проектної групи	20.02.2020 р.	
3	Робота над вступом до кваліфікаційної роботи	25.02.2020 р.	
4	Підготовка першого розділу, висновків до нього та подання його керівнику	30.02.2020 р.	
5	Підготовка другого розділу, висновків до нього та подання його керівнику	30.03.2020 р.	
6	Підготовка третього розділу, висновків до нього та подання його керівнику	30.04.2020 р.	
7	Підготовка висновків до роботи та подання його керівнику	10.05.2020 р.	
8	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	20.05.2020 р.	
9	Остаточне оформлення роботи. Формування проекту доповіді, ілюстративного матеріалу. Погодження з керівником кваліфікаційної роботи	25.05.2020 р.	
10	Подання завершеної роботи на розгляд комісії з попереднього захисту	28.05.2020 р.	
11	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри та подача електронного варіанту роботи для перевірки на плагіат	05.06.2020 р.	
12	Захист кваліфікаційної роботи	Згідно графіку захисту	

Здобувач _____ **М. М. Горалік**

Керівник проекту (роботи) _____ **Н. С. Скопенко**

АНОТАЦІЯ

У випускній роботі розглянуто і узагальнено існуючі теоретичні засади комплексної підготовки виробництва до випуску нової продукції. Виокремлено організацію науково-технічної, конструкторської, організаційної, технологічної і екологічної підготовки виробництва і освоєння нового продукту. Вивчено метод оцінювання ефективності освоєння виробництва нової продукції.

В роботі проаналізовано діяльності Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей». На основі узагальнення результатів дослідження діяльності підприємства та аналізу його асортименту, запропоновано виробництво каш молочно-злакових безлактозних та оцінено вплив даного заходу на техніко-економічні показники підприємства.

Випускна робота викладена на 104 сторінках (*без урахування додатків*), містить 26 таблиць, 6 рисунків.

Ключові слова: ВИРОБНИЦТВО, ПРОДУКЦІЯ, НОВА ПРОДУКЦІЯ, ПІДПРИЄМСТВО, ОСВОЄННЯ, БЕЗЛАКТОЗНЕ МОЛОКО, ХАРЧУВАННЯ.

ANNOTATION

Existing theoretical bases of complex preparation for new production release are presented and summarized in this graduation work. The organization of scientific and technical, design, managerial, technological and environmental preparation for production and development of a new product is highlighted. The method of efficiency evaluation of the new products development has been studied.

The work analyzes the activities of the Branch of TDV "Yagotynsky butter factory" "Yagotynske for children". Based on study results regarding the enterprise and its assortment, the production of milk-cereal lactose-free cereals is proposed and the impact of this launch on the technical and economic indicators of the enterprise is assessed.

The final work consists of 104 pages (*excluding appendices*), contains 26 tables, 6 figures.

Key words: PRODUCTION, PRODUCTS, NEW PRODUCTS, ENTERPRISE, DEVELOPMENT, LACTOSE-FREE MILK, NUTRITION.

ЗМІСТ

ВСТУП.....5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОМПЛЕКСНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИРОБНИЦТВА ДО ВИПУСКУ НОВОЇ ПРОДУКЦІЇ……..7
1.1. Система створення і освоєння нової продукції……..…….....7
1.2. Комплексна підготовка виробництва до випуску нової продукції…….16
1.3. Оцінка ефективності освоєння виробництва нової продукції.....31
Висновки до розділу 1.....39
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЛІЇ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД» «ЯГОТИНСЬКЕ ДЛЯ ДІТЕЙ»……..41
2.1. Аналіз ринку молока та молочної продукції дитячого харчування.....41
2.2. Загальна характеристика діяльності суб'єкта господарювання та основних показників його діяльності……..47
2.3. Асортимент продукції та історія випуску продуктових новинок.....64
Висновки до розділу 2…….....72
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ТА ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ПРОДУКТУ НА ФІЛІЇ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД» «ЯГОТИНСЬКЕ ДЛЯ ДІТЕЙ».....74
3.1. Прийняття управлінського рішення щодо виготовлення нового продукту.....74
3.2. Обґрунтування доцільності виробництва молочно-злакових каш готових до вживання на безлактозному молоці.....81
3.3. Вплив випуску нового продукту на основні показники діяльності суб'єкта господарювання….....92
Висновки до розділу 3.....95
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....100
ДОДАТКИ.....105

ВСТУП

Діяльність сучасних підприємств пов'язана з вибором найкращих рішень із доступних альтернатив на основі економічної ефективності (обґрунтування ціни на продукцію, обсяг виробництва, кредитна та інвестиційна політика тощо). Необхідно, щоб бізнес в цілому був ефективним.

В умовах ринкової економіки планування виробничої діяльності компанії орієнтоване на максимальне задоволення потреб потенційних споживачів.

В результаті науково-технічного прогресу продукція швидко старіє. Один товар відхиляється ринком, а інший покупці вже давно вимагають.

Нові продукти дозволяють вчасно змінювати структуру продуктового портфелю, і підтримувати продажі на рівні, що забезпечує стабільне фінансове становище компанії.

Дослідженням питання розробки та впровадження нових товарів займались вітчизняні та зарубіжні науковці, серед яких Н. Моісеєва, В.Кардаш, А. Войчак, Н. Кубишина, А. Павленко, Ж. Ламбен, Р. Купера, П.Савіотті, Т. Амблер, Є. Голубков.

Метою написання випускної роботи є обгрунтування доцільності випуску нового продукту на Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей».

Відповідно до вказаної мети, сформовано та вирішено такі *завдання*:

- дослідити систему створення і освоєння нової продукції;
- охарактеризувати комплексну підготовку виробництва до випуску нової продукції;
- навести методику оцінки ефективності освоєння виробництва нової продукції;
- проаналізувати ринок молока та молочної продукції дитячого харчування;

- надати загальну характеристику діяльності Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»;
- здійснити аналіз асортименту продукції та історію випуску продуктових новинок Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»;
- дослідити особливості прийняття управлінського рішення щодо виготовлення нового продукту;
- обґрунтувати доцільність виробництва злакових каш готових до вживання на безлактозному молоці;
- визначити вплив випуску нового продукту на основні показники діяльності суб'єкта господарювання.

Об'єкт дослідження – процес обгрунтування доцільності виробництва нового продукту на підприємстві.

Предмет дослідження – теоретико-методичні основи та практичні рекомендації щодо комплексної підготовки виробництва до випуску нової продукції.

Сфера застосування - Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей».

Методи дослідження. В роботі застосовувалися загальнонаукові, матричні, аналітичні методи та спеціальні методи економіко-математичного аналізу.

Іінформаційною базою дослідження стали матеріали періодичних видань, праці вітчизняних та зарубіжних науковців, дані Державного комітету статистики України, статистичні дані Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей».

Робота складається зі змісту, вступу, теоретичного, аналітичного та проектного розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОМПЛЕКСНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИРОБНИЦТВА ДО ВИПУСКУ НОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

1.1. Система створення і освоєння нової продукції

На підприємствах процеси створення та освоєння виробництвом нової продукції утворюють систему комплексної підготовки виробництва. В умовах властивих ринковому господарству конкуренції товарів і господарських одиниць підприємства, особливо високотехнологічні, оновлюють свою продукцію і вдосконалюють способи її виробництва. Такий вид діяльності виділився організаційно і носить назву система створення і освоєння нової продукції - СОНП.

Система СОНП базується на наступних основних принципах:

1. Комплексність - це необхідність проведення робіт з підготовки виробництва за єдиним планом, який охоплює всі процеси - від наукових досліджень до промислового освоєння нової продукції.

2. Спеціалізація - це вимога закріплення за кожним підрозділом підприємства таких видів діяльності по створенню і освоєнню нової продукції, які відповідають специфіці і можливостям цих підрозділів.

3. Інтеграція - це сукупність умов, що забезпечують досягнення єдиної і спільної мети в результаті діяльності певної множини спеціалізованих підрозділів і виконавців.

4. Принцип комплектності документації та складових частин виробів вимагає одночасного виконання комплексу робіт до моменту, коли подальше їх продовження можливе тільки при наявності повного комплекту документації або складових частин виробів.

5. Безперервність - це вимога ліквідації нераціональних перерв у часі проведення робіт циклу СОНП.

6. Пропорційність розглядається як вимога задіяти виробничі можливості всіх підрозділів, зайнятих підготовкою виробництва, з однаковою інтенсивністю.

7. Паралельність виражається в поєднанні в часі різних фаз, стадій, робіт.

8. Прямоточність - це найкоротший маршрут руху технічної документації і найменший шлях, прохідний новим виробом по всіх стадіях його розробки та освоєння [4, с. 97-102].

Управління циклом СОНП націлене на якісне і своєчасне, а значить якнайшвидше виконання всіх робіт з тим, щоб випередити конкурентів, залучити споживачів новою продукцією з більш досконалими властивостями і більш низькою ціною. Загальна тривалість циклу визначається тривалістю стадій і етапів, з яких складається система СОНП, а також ступенем (коефіцієнтом) паралельності їх виконання [8, с. 65-68]. Саме це в подальшому і забезпечить безперервність виробничого процесу.

Основні завдання організації і планування процесів СОНП з метою підвищення якості робіт та скорочення тривалості циклу полягають в:

1) зниження до мінімуму числа змін, внесених після передачі результатів з попередньої стадії (етапу) в наступну;

2) визначенні раціональної ступеня паралельності робіт, фаз, стадій і етапів циклу;

3) забезпечення мінімуму витрат часу при виконанні робіт: мінімуму втрат при передачі результатів робіт з попередньої стадії в наступну.

Вирішення першого завдання досягається головним чином інженерно-технічними методами, що забезпечують якість відпрацювання та виконання етапів робіт системи СОНП. В результаті зменшується число переробок, а також випадків повторного виконання вже пройдених етапів, таким чином знижується трудомісткість робіт, а отже, і витрати на їх виконання [6, с. 17-22].

Друге завдання вирішується планово-координаційними методами. Раціональне поєднання стадій і етапів робіт системи СОН (паралельно-послідовний або паралельний метод виконання фаз, стадій, етапів і робіт) призводить до скорочення циклу, але не трудомісткості процесів.

При вирішенні третього завдання використовуються організаційні методи, які впливають на тривалість циклу СОНП за рахунок скорочення трудомісткості етапів циклу і зміни характеру і термінів їх виконання. Тому організаційні методи ведуть до двоякого економічного ефекту:

1) скорочення витрат на виконання стадій і етапів системи СОНП;

2) отримання економічного виграшу від скорочення циклу СОНП (додаткову кількість продукції і / або додаткове її якість, що отримується в результаті скорочення циклу підготовки та освоєння виробництва, без додаткових витрат на утримання обладнання, а також без значного збільшення умовно-постійних витрат) [22, с. 440].

Створення нових видів продукції здійснюється у процесі підготовки виробництва, що протікає поза рамками виробничого процесу. Задача підготовки виробництва полягає у тому, щоб забезпечити необхідні умови для функціонування виробничого процесу.

Підготовка виробництва - це процес котрий включає в себе працю колективу працівників з метою розробки й організації випуску нових видів продукції або модернізації виготовлених виробів. Процес підготовки виробництва - це особливий вид діяльності, що сполучає вироблення науково-технічної інформації з її перетворенням у матеріальний об'єкт - нову техніку [8, с. 268-270].

Нова техніка - це результат науково-технічного досягнення, що сприяє його виробництву і реалізації розвитку продуктивних сил з метою задоволенню потреб суспільства у продукції більш високої якості, ніж відомі раніше прототипи або аналоги [50, с. 54].

Процес підготовки виробництва за своєю структурою неоднорідний і складається з безлічі процесів з різним змістом. Класифікувати часткові

процеси підготовки виробництва можна за видами і характером робіт, просторово-часовою і функціональною ознаками, відношенням до об'єкта управління. Розглянемо кожен з них більш детально.

За видом робіт (видом трудової діяльності) процеси підготовки виробництва поділяються на:

■ дослідницькі;

■ конструкторські;

■ технологічні;

■ виробничі;

■ економічні.

За характером робіт процеси підготовки виробництва поділяються на:

■ основні (проведення досліджень, інженерних розрахунків, проектування конструкції, технологічних процесів, форм і методів організації виробництва, економічні розрахунки й обґрунтування);

■ експериментальні виробничі (виготовлення й випробування макетів, дослідних зразків і серій машин) [41, с. 97-102].

За складом і завданнями планових робіт, які виконуються у процесі створення, підготовки виробництва та освоєння нової продукції виділяються такі їх види: науково-дослідні, конструкторські та технологічні, організаційно-планові, роботи матеріально-технічного, економічного та соціально-психологічного характеру [41].

У розширеному варіанті план оновлення продукції може містити такі розділи:

- якісні та структурні зміни “портфеля” продукції підприємства;
- економічна ефективність виробництва нової (оновленої) продукції;
- норми і нормативи;
- виробництво та реалізація продукції;
- матеріально-технічне забезпечення виробництва нової продукції;
- персонал і оплата праці;

- витрати виробництва нової продукції, прибуток, рентабельність [43, с. 67-72].

Випуск нової продукції включає великий комплекс робіт, що отримав назву “Підготовка виробництва”.В залежності від послідовності виконання робіт виділяють наступні стадії підготовки виробництва нового виробу:

а) науково-дослідні роботи по створенню продукції, тобто комплекс досліджень, що проводиться з метою отримання обґрунтованих вихідних даних, принципів та шляхів створення нової або модернізації продукції, що випускається;

б) дослідно-конструкторські розробки – комплекс робіт по створенню конструкторської і технологічної документації, виготовлення і використання дослідних зразків виробів;

в) технічна підготовка виробництва – сукупність робіт, що забезпечує конструкторську і технологічну готовність підприємств до випуску нового виробу заданого рівня якості при встановлених строках, обсягах випуску та витратах;

г) освоєння виробництва – складова частина постачання продукції на виробництво, що включає обробку і перевірку підготовленого технологічного процесу та оволодіння практичними прийомами виготовлення продукції. Освоєння виробництва є кінцевою стадією всієї підготовки виробництва, після чого починається серійний або масовий випуск продукції [6, с. 44-48].

В процесі розробки та впровадження продукції у виробництво вирішуються наступні основні завдання:

- забезпечення потреб у новій продукції внутрішніх споживачів та експорт даної продукції;
- створення і виробництво продукції високого технічного рівня та якості, конкурентоспроможної на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- скорочення термінів розробки та освоєння виробництва нової продукції;

- забезпечення стабільності та покращення (відповідно до умов ринку) показників якості продукції та ефективної її експлуатації;
- забезпечення та підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства;
- завоювання прихильності споживачів до продукції підприємства та створення її позитивного іміджу [21, с. 72-74].

Концепція життєвого циклу товару свідчить про те, що ринок і споживач постійно очікують нової продукції. Підприємство зацікавлене в постійному освоєнні продукції, оскільки це дозволяє:

— розширити сферу збуту;

— збільшити прибуток;

— зменшити залежність під реалізації традиційної продукції;

— підвищити рівень використання виробничих ресурсів, зменшити відходи виробництва;

— ефективно використовувати існуючі системи товаропросування.

Процес планування освоєння нової продукції (послуг) включає декілька взаємопов'язаних етапів: генерація ідей; добір (фільтрація) ідей; розробка концепції; перевірка концепції; економічний аналіз; розробка товару; пробний маркетинг; комерційна реалізація [19, с. 28-32].

Отже, створення нової продукції - процес складний, який вимагає і істотних витрат, але без нього неможливе успішне функціонування підприємства [20, с. 78-80].

Задум і випуск нової продукції характеризуються певним ризиком, окрім того вимагають певною часу. В середньому лише одна з п'ятдесяти ідей забезпечує комерційний успіх.Нова продукція може мати різні форми -- нове застосування традиційних виробів; новий дизайн, технічне вдосконалення виробів; принципово нові товари. У всіх випадках вдосконалення, розробка і впровадження нової продукції пов'язані зі значними, витратами підприємства. Саме тому новаторська ідея попередньо

докладно вивчається, обґрунтовується, прогнозується майбутній продаж продукції [28, с. 97-102].

Про випуск нової та вдосконалення традиційної продукції необхідно постійно думати з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва. Практика господарювання свідчить про те, що нову продукцію слід впроваджувати тоді, коли попередня перебуває в фазі зрілості. На думку спеціалістів з управління вдалим асортимент вважається, коли: 30-40 % продукції перебуває в стадії росту; 30-40 % - у стадії зрілості; 10-20 % -у стадії впровадження; решта може перебувати у стадії народження або спаду [29, с. 84].

Проблема планування випуску та розробки нового продукту включає не тільки технічну розробку виробу, але і комплекс організаційно-економічних заходів, що направлені на задоволення запитів споживачів і збільшення рентабельності підприємства. В основі планування оновлення продукції лежить концепція життєвого циклу продукції.

Протягом свого життя продукція на ринку переживає декілька етапів. Перший етап - впровадження, коли товар є новинкою і потрібен певний час та значні грошові витрати (особливо на рекламу), щоб довести споживачеві його комерційні переваги. На другому етапі, зазвичай, виникають досить великі витрати виробництва і прибуток при цьому малий чи, навіть, від'ємний.

Другий етап - етап росту, коли становлення товару на ринку супроводжується стрімким зростанням попиту на нього. На даному етапі здійснюється модифікація базової моделі продукту, формується плановий діапазон цін.

Третій етап - етап зрілості, коли обсяг продажу товару, досягнувши його максимального значення, починає поступово скорочуватися. Подальше просування товару на ринку ускладнюється і набуває надзвичайно жорсткого конкурентного характеру. І, нарешті, четвертий етап -- етап старіння, коли попит на товар на ринку неухильно падає. Скорочується обсяг виробництва

даного товару, а потім зовсім припиняється випуск цієї продукції [10, с.71-76].

Більшість проблем, що виникають у зв'язку з розробкою нових продуктів, за своїм характером є організаційними. Дослідження сотень американських компаній показало, що в 84 % з них найбільш важливими проблемами були проблеми планування й організації виробництва нових продуктів, а не техніко-технологічні проблеми, пов'язані з особливостями продуктів [26].

Тому при плануванні підприємством розробки нових товарів необхідно з'ясувати, на якому етапі життєвого циклу знаходяться їх аналоги, взаємозамінні товари, що вже представлені на ринку, випущені головними конкурентами.

При плануванні асортименту звичайно вважають, що розробка нової моделі продукту є заходом, пов'язаним із малим ризиком, особливо якщо вона розробляється на основі вже добре відомого продукту, на готовій виробничій лінії, і зовсім ясно, що дана зміна необхідна та прийнятна для покупців. Ризик буде збільшуватися в прямій залежності від ступеня новизни продукту і від того, наскільки технологія його виробництва та розподілу відрізняється від досвіду підприємства в цій сфері [22, с. 6].

Основним фактором успіху нового продукту є наявність на підприємстві ефективної системи планування, що охоплює всі етапи розробки продукту.

За складом і завданнями планових робіт, які виконуються у процесі створення, підготовки виробництва та освоєння нової продукції виділяються такі їх види: науково-дослідні, конструкторські та технологічні, організаційно-планові, роботи матеріально-технічного, економічного та соціально-психологічного характеру [21, с.80-82].

План оновлення продукції складається на основі завдань стратегічного плану, розширеному варіанті план оновлення продукції може містити такі розділи: якісні та структурні зміни „портфеля” продукції підприємства;

економічна ефективність виробництва нової (оновленої) продукції; норми і нормативи; виробництво та реалізація продукції; матеріально-технічне забезпечення виробництва нової продукції; персонал і оплата праці; витрати виробництва нової продукції, прибуток, рентабельність [20, с. 76].

У процесі розробки та впровадження продукції у виробництво вирішуються наступні основні завдання:

— забезпечення потреб у новій продукції внутрішніх споживачів та експорт даної продукції;

— створення і виробництво продукції високого технічного рівня та якості, конкурентоспроможної на внутрішньому і зовнішньому ринках;

— скорочення термінів розробки та освоєння виробництва нової продукції;

— забезпечення стабільності та покращення (відповідно до умов ринку) показників якості продукції та ефективної її експлуатації;

— забезпечення та підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства;

— завоювання прихильності споживачів до продукції підприємства та створення її позитивного іміджу [8, с. 70].

Вихідними даними для планування технічної підготовки виробництва є: планові завдання розробки й освоєння виробництва нової продукції; планові нормативи для визначення обсягу і трудомісткості робіт кожного етапу технічної підготовки [1, с. 96-100].

Створення нового товару розпочинається з генерування ідеї та за умови успішного проходження всіх його стадій закінчується комерційним успіхом нового товару на ринку. Успішний інноваційний процес має три складові:

1) стратегія розвитку нових продуктів (цілі, заради досягнення яких розробляється новинка, ринки й ринкові ніші, які підприємство вважає ключовими для себе, пріоритети продуктової політики);

2) достатня кількість ресурсів, сконцентрованих на ключових напрямах, — фінансові, кадрові, час тощо;

3) планування та організація процесу (наявність відпрацьованої процедури висування, розгляду та затвердження нових ідей, вибору перспективних концепцій та їх просування від задуму до впровадження, підтримка потенційно успішних проектів і відсіювання невдалих) [13, с.11-16].

Система розроблення й освоєння виробництва нової продукції залежить від номенклатури, технічного рівня виробів, що випускаються; періодичності та глибини зміни їх конструкції; складності технології, що застосовується; технічного рівня устаткування; матеріального забезпечення; організації праці та виробництва; кваліфікації персоналу, його мотивації та ін. Підприємства різних галузей мають певну техніко-технологічну та організаційно-економічну специфіку, тому кожне з них формує свою систему комплексної підготовки виробництва, яка передбачає певний склад робіт та порядок їх проведення в межах життєвого циклу продукції.

1. 2. Комплексна підготовка виробництва до випуску нової продукції

Випуску нової або оновленої продукції передує великий комплекс робіт, що має назву комплексна підготовка виробництва. Це сукупність взаємозв’язаних маркетингових і наукових досліджень, технічних, технологічних і організаційних рішень, спрямованих на пошук шляхом досліджень нових можливостей задовольнити потреби споживачів у конкретних видах продукції чи надання наявним необхідних функціональних властивостей; створення нових, модернізацію діючих конструкцій техніки, споживчих властивостей товарів, технологічних процесів, методів організації й управління виробництвом, включаючи стадії експлуатації та утилізації виробів; забезпечення конкурентоспроможності нової продукції. У сучасних умовах створення принципово нової продукції має ґрунтуватися на

використанні маркетингових досліджень, відкритті та винаходів. Це передбачає тісний зв'язок етапів наукових досліджень зі стадіями підготовки виробництва, що дає можливість поєднати в єдину систему всі роботи, спрямовані на отримання кінцевого результату — освоєння серійного (масового) випуску нового виробу [21].

На першій стадії генерується ідея та проводиться початковий відбір найдоцільніших ідей. Згідно з результатами досліджень американської консалтингової компанії Booz Allen & Hamilton, у середньому тільки одна з 58 нових ідей проходить увесь шлях від задуму до впровадження. І головне завдання розробників полягає в тому, щоб спочатку висунути множину пропозицій, а потім вибрати серед них саме той єдиний варіант, який принесе успіх підприємству. Ідеї можуть надходити з багатьох джерел — як внутрішніх, так і зовнішніх для підприємства [20].

Традиційні зовнішні джерела — це споживачі, конкуренти, виставки, конференції, публікації, індивідуальні винахідники тощо. Внутрішні джерела ідей охоплюють працівників підприємства, які найчастіше обіймають технічні посади (інженери) і посади у сфері маркетингу та збуту. Типова компанія витрачає близько 15 % усіх своїх коштів, що виділяються на інновації, на першій стадії, 65,3 % усіх цих витрат припадає на невдалі проекти. Це означає, що на підприємстві потрібно проводити велику кількість досліджень, щоб виокремити кілька проектів, які варті уваги [11, с.42-47].

У процесі дослідження ринку вивчають потреби та поведінку споживачів. Останній аспект можна схарактеризувати за так званою S-подібною кривою (моделлю) (рис.1.1).

Організаційна підготовка виробництва — це сукупність взаємопов'язаних організаційно-економічних та соціально-психологічних процесів на всіх стадіях та етапах комплексної підготовки виробництва, що забезпечують готовність підприємства до створення та освоєння необхідного

обсягу продукції заданого рівня якості в установлені терміни з найменшими витратами.

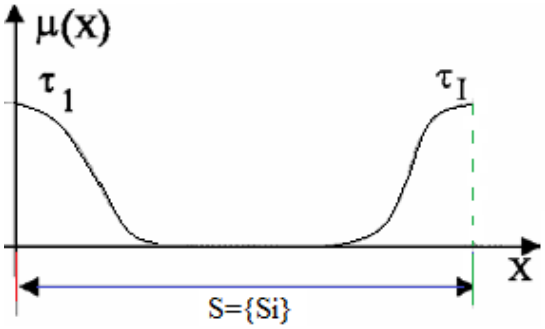

Рис. 1. 1 S-подібна модель

Джерело: [1]

Комплекс робіт з організаційної підготовки виробництва здійснюється паралельно й взаємозалежно з конструкторською та технологічною підготовкою з безпосередньою участю відділів головного конструктора, головного технолога, головного механіка та майже всіх функціональних підрозділів підприємства — відділів маркетингу, планово-економічного, кадрів, виробничо-диспетчерського, збуту, праці і заробітної плати, бухгалтерії, лабораторій, служб та ін. [1, с. 463].

Ринкові відносини кардинально змінюють погляд на організацію виробництва, що створює вимоги для найкращого використання техніки і трудових ресурсів у процесі виробництва й тим самим підвищує його ефективність.

Прибутково працювати в умовах ринку - це не тільки працювати на споживача, але й раціонально організовувати виробництво, досягати належних результатів при максимальному використанні ресурсів.

Організація виробництва на підприємствах має вигляд системи нормативів (режим роботи агрегатів, норми продуктивності та ін.), виробничих паспортів, графіків протікання процесів, виробничо-технічних інструкцій і т.п. Організація виробництва є однією з головних умов найбільш ефективного використання техніки. Від рівня організації виробництва значною мірою залежать зростання обсягу випуску продукції, підвищення

продуктивності праці, поліпшення якості продукції, зниження її собівартості, рентабельність виробництва.

Організація праці являє собою сукупність заходів, методів і прийомів, що спрямовані на планомірне й найбільш доцільне використання праці робітників з метою досягнення високої продуктивності праці [4, с. 56].

Створення нової техніки та технології ґрунтується на використанні творчих ідей, що раніше не використовувалися або сформувалися в процесі досліджень чи проектування. Серед методів, що забезпечують систематизоване, спрямоване мислення, виокремлюють морфологічний аналіз, методи аналогій, інверсії, фантазії, інтуїції, асоціації та ін.

Виробництво можна охарактеризувати як систему, де здійснюється цілеспрямований процес перетворення вхідних елементів (сировини, матеріалів) у корисну продукцію. Іншими словами, виробництво являє собою певну технологію, відповідно до якої здійснюється трансформація вкладених ресурсів у кінцевий результат — продукцію (послуги) [10, с. 39].

Під організацією виробництва розуміється координація й оптимізація в часі та просторі всіх матеріальних, трудових елементів виробництва з метою випуску в певні строки необхідної споживачам продукції з найменшими витратами за умови належної якості й отримання достатнього прибутку від її реалізації для подальшої продуктивної діяльності.

Процес створення та освоєння нових виробів має низку особливостей, які необхідно враховувати під час його організації: комплексність, зростання складності та масштабів наукових досліджень стосовно об’єктів, що розробляються; імовірний характер процесів підготовки виробництва, який зумовлений новизною, ступенем об’єктивності первісної інформації та невизначеністю кінцевих результатів; неповторюваність, динамічність науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт; людський чинник.

У науково-технічній підготовці виробництва нових виробів бере участь велика кількість підрозділів підприємства. За функціями, що виконуються,

вони групуються на тематичні, функціонально-тематичні, виробничі, обслуговуючі підрозділи, а також функціональні служби управління.

Науково-дослідні, дослідно-конструкторські, технологічні розробки та роботи з упровадження їх результатів можуть виконуватися силами підрозділів виробничого підприємства або різноманітними спеціалізованими науково-технічними організаціями, які мають різний статус, форми власності і підпорядкування. Структура таких організацій залежить від зовнішніх (спеціалізація, рівень кооперування з іншими розробниками, підпорядкованість, кількість замовників-споживачів) та внутрішніх (обсяг замовлень чи завдань, чисельність персоналу, ступінь технічного оснащення робіт, методи організації досліджень і проектних розробок, рівень спеціалізації та інтеграції підрозділів) чинників.

У результаті розроблення конструкторсько-технологічної документації, випробувань дослідних зразків, виготовлення технологічного оснащення та нестандартного обладнання, перепланувань виробничих дільниць створюються передумови для організації стабільного випуску нового виробу. У системі комплексної підготовки виробництва освоєння нової продукції є завершальною стадією.

Стадія освоєння нової продукції — це сукупність різноманітних процесів та робіт з перевірки і вдосконалення конструкцій та технології до встановлених технічних вимог, а також опанування нових форм організації виробництва [11, с. 92].

Стадія освоєння виробництвом нової продукції притаманна тільки для масового та серійного виробництва. Це пов’язане з необхідністю конструкторсько-технологічного доопрацювання нового виробу та пристосування самого виробництва до випуску нової продукції. На тривалість періоду освоєння впливають послідовно-системні зміни проектних та організаційних рішень: уточнення конструкції виробу — зміни в конструкторській документації — перегляд технологічних процесів — перепроектування і виготовлення оснащення — перегляд матеріальних і

трудових норм — перепланування розташування устаткування — навчання робітників новим процесам — уточнення оперативно-виробничих планів.

Основні етапи організаційної підготовки виробництва:

1) передвиробничі планові розрахунки включають створення нормативної бази (нормативів затрат часу, вартості, тривалості циклу робіт, етапів, стадій); розрахунок необхідних нормативів для планування конструкторської і технологічної підготовки виробництва; календарно-планових нормативів майбутнього виробництва виробу; складання плану-графіка і кошторису витрат; розроблення планових калькуляцій на нові деталі та вироби; визначення економічної ефективності нової продукції;

2) удосконалення виробничої структури. Даний етап включає в себе визначення рівня спеціалізації і кооперування цехів і виробничих дільниць; вибір найраціональніших форм та методів організації виробництва нових виробів; формування технологічних та предметно-замкнених дільниць, потокових і автоматичних ліній, гнучких виробничих систем; планування і перепланування цехів та дільниць; проектування організації ремонтного, інструментального, енергетичного, транспортного і складського господарств; організаційне проектування робочих місць та систем їх обслуговування;

3) реорганізація системи управління передбачає перегляд функцій посадових позицій, підрозділів, уточнення завдань та встановлення їх відповідальності за процеси і результати комплексної підготовки виробництва нового виробу;

4) забезпечення технічної готовності підприємства до випуску нових виробів окреслює визначення потреби в додатковому устаткуванні, матеріальних і енергетичних ресурсах; проектування, виготовлення або придбання допоміжного обладнання; організація кооперування, оформлення договірних відносин з постачальниками матеріальних ресурсів;

5) комплектування робочих кадрів містить набір, підготовку, перепідготовку кадрів відповідних професій та кваліфікації; організація праці та заробітної плати; формування мотиваційних заходів; залучення та

стимулювання персоналу до освоєння нововведень; соціально-психологічна підготовка працівників підприємства до створення та виробництва нової продукції;

6) перспективне та оперативне планування: формування планово-економічної інформації; визначення календарно-планових, матеріальних, трудових і фінансових норм та нормативів; уточнення форм документації; вибір методів та систем оперативно-виробничого планування, обліку та оцінки діяльності підрозділів за періодами освоєння нового виробу тощо;

7) організація переходу на випуск нового виробу: вибір методу й організаційної форми переходу; виготовлення виробничо-пробної партії; згортання випуску старої продукції; розгортання випуску нового виробу;

8) організація ефективної експлуатації нового виробу: монтаж, налагодження, консультування споживача, гарантійне і післягарантійне обслуговування виробу [1, с. 463-464].

Щоб досягти найефективнішого результату організаційної підготовки виробництва, доцільно розробляти цільові організаційні проекти створення та освоєння нової техніки [13, с. 25-27].

Для процесу освоєння характерні тривалість та витрати, які залежать від типу виробництва (стабільного серійного або масового) та ступеня ресурсної готовності певного виробництва (спеціального обладнання, оснащення, наявності резервних площ, устаткування, робітників).

Серед основних етапів освоєння нових видів продукції для різних виробничих і організаційно-економічних умов виділяють: технічне, виробниче та економічне освоєння.

Як правило, витрати на виробництво перших виробів у кілька разів перевищують витрати на продукцію, що серійно випускається. Надалі відбувається різке зниження цих витрат. Однак з часом темпи зниження сповільнюються і потім стають незначними (рис.1.2).

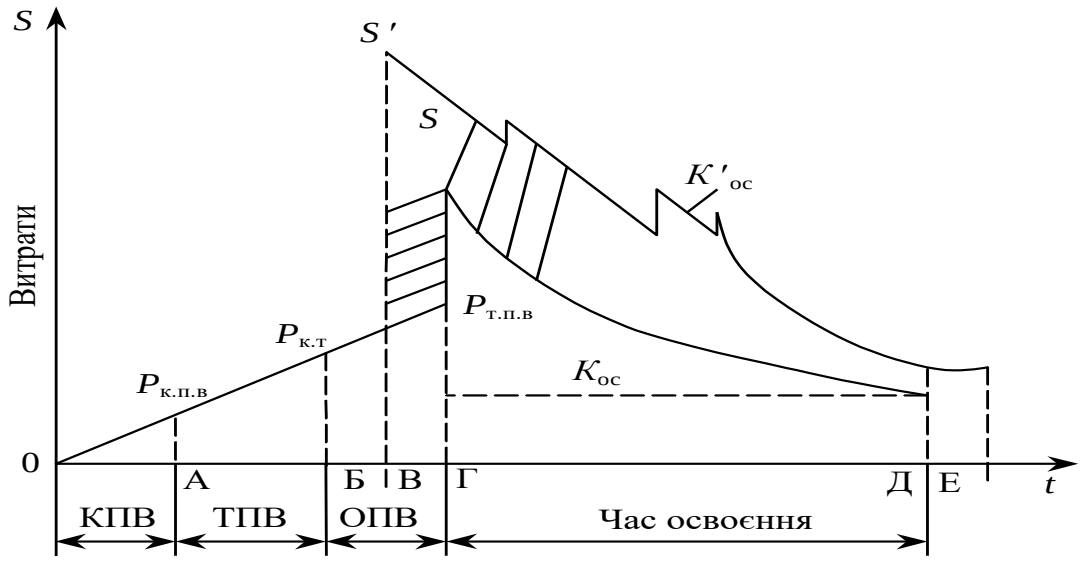

Рис. 1. 2 Графік зміни витрат на стадіях підготовки виробництва та освоєння нової продукції

Джерело: [1]

Характер нарощування витрат, пов’язаних з технічною підготовкою виробництва, віднесених до одного виробу (відрізок 0—Г), а також характер зниження собівартості на стадії освоєння (відрізок Г—Д) показані на рис 3.1. Витрати на конструкторську підготовку виробництва $В_{к.п.в}$ до точки А зростають поступово, а потім різке нарощування, пов’язане з великими обсягами робіт на стадії технологічної підготовки. Сумарні витрати на конструкторську і технологічну підготовку виробництва $В_{к\text{-}т.п.в}$ на один виріб показані в точці Б [1, с. 466].

Організаційна підготовка потребує збільшення витрат на матеріальне забезпечення нового виробництва, пов’язане з закупівлею спеціального устаткування, створенням запасу, перепланування цехів, створенням транспортних систем і т. д. Завершення етапу (точка Г характеризується сумарними витратами на підготовку виробництва $В_{т.п.в}$).

У випадку повного і високоякісного проведення технічної підготовки виробництва освоєння починається (точка Г) з відносно невисокої початкової собівартості *S* продукції, що освоюється. Собівартість знижується відповідно до положистої кривої $К_{ос}$ і планова собівартість (точка Д) досягається відносно швидко. Період освоєння пропорційний відрізку Г—Д.

Передчасний початок освоєння (точка В) виникає, якщо підготовка ще цілком не довершена, оснащення та устаткування не готові, а конструкторська підготовка виконана на недостатньо високому рівні.

Як наслідок початкова собівартість S^1 виявляється вище S. Крім того, спостерігаються різкі коливання собівартості, що відповідають внесенню конструкторських змін. Крива освоєння характеризується лінією K'_{oc}. Планова собівартість у цьому випадку досягається не в точці Д, а пізніше. Період освоєння збільшується. Він пропорційний відрізку В—Е [1, с. 467].

Тенденція зниження собівартості під час освоєння виробництва нової продукції має, як правило, стійкий характер, причому обсяг випуску є найважливішим чинником її зниження.

Товарна політика підприємства в умовах конкуренції повинна бути спрямована в майбутнє і враховувати, що всі товари з часом виходять з ринку і потрібно вести підготовку до випуску нової продукції. Новий товар тут розуміють як модифікацію чи нововведення. Щоб товар успішно вийшов на ринок він повинен мати певні бажані для споживача критерії, бути унікальними, а споживачі повинні бути проінформовані про його характеристики.

Процес розробки і освоєння виробництва нової продукції на підприємстві сформувався як самостійна підготовча стадія процесу виробництва і отримав назву технічна підготовка виробництва нової продукції (товару нової ринкової новизни).

Під технічною підготовкою виробництва розуміють сукупність процесів наукового, технічного і організаційно – економічного характеру, які направлені на розробку, освоєння нових видів продукції, які здійснюються від початку наукових досліджень до введення виробу в експлуатацію і визначають технічний рівень, якість і ефективність нової продукції як у виробництві (на підприємстві) так і в експлуатації (у споживача) [18, с. 125].

Основне завдання технологічної підготовки виробництва – розробка технологічних процесів, що забезпечують мінімальні поточні й одноразові

витрати на виробництво заданого обсягу продукції при її високій якості. Питома вага технологічної підготовки виробництва в загальній трудоємкості технічної підготовки виробництва виробу становить:

- в одиничному виробництві - 20-25 %;
- у серійному - 50-55 %;
- у масовому - 60-70%.

Конструкторська підготовка виробництва – це сукупність взаємозв'язаних процесів по створенню нових або вдосконаленню діючих конструкцій виробів. Цей етап ТПВ виконується відділом головного конструктора, в який входять технічна база для в-ва дослідного зразка і його випробовування (експериментальний цех). Виконується конструкторська підготовка з застосуванням вимог єдиної системи конструкторської документації, яка складається із таких статей:

1. Складання технічного завдання – складають спільно з представниками замовника і підприємства. В ньому відображаються тактико-технологічні вимоги замовника – умови і режим експлуатації товару, необхідні технічні параметри і характеристики, ресурси, обладнання, об'єм випуску, зовнішній ринок, умови зберігання, дизайн, тара, упаковка, секретність. Затверджує керівник підприємства.

2. Розрахунок технічної пропозиції – розрахунки технічних параметрів і економічної ефективності, які дають можливість розробити новий виріб. Розрахунки виконують по декількох варіантах, аналізується і відбирається оптимальний варіант по якому очікується економічний ефект.

3. Ескізний проект – виконується на в масштабі, але з використанням необхідних пропорцій в розмірах вибору. Він розробляється в декількох варіантах, виготовляється модель (макет) виробу, після цього обсуджується спеціальною комісією і затверджується прийнятий варіант, для нього виконуються всі креслення основних збірних одиниць і загального виду, кінематична, гідравлічна і електрична схеми, а також інші конструктивні параметри. Виконаний ескіз повинен давати повну уяву про

будову і принципи роботи нового виробу. Після закінчення обговорення, затверджується ескізний проект, який являється основою для розробки технічного проекту.

4. Технічний проект – розробляється строго в масштабах з вимогою до всіх стандартів і нормативів, в ньому виконуються всі види, проекцій, перерізи, розрізи з нанесенням відповідних розмірів для того, щоб мати повну уяву про склад і роботу нового виробу. В технічному проекті уточнюються всі креслення загального виду виробу, виконується креслення основних агрегатів і вузлів, їх специфіка, монтаж і збір схеми з розрахунками на міцність, стійкість і інші параметри, обговорення типів матеріалу. Складається інструкція по експлуатації виробу у споживанні (паспорт, формуляр, технічний опис) і пояснююча записка вцілому.

5. Підготовка робочої конструкторської документації, проведення нормоконтролю, патентної і метрологічної експертизи ця документація розробляється на основі технічного проекту. Це креслення всіх деталей, де вказані розміри, проекції, види, розрізи і зрізи, матеріал, чистота поверхні, допуски і посадки, технічні умови, термообробка. Всі робочі креслення проходять нормоконтроль, тобто перевірку на відповідність стандартам, метрологічну і патентну експертизу [10, с. 76].

Зміст конструкторської підготовки виробництва великих проектів визначається Єдиною системою конструкторської документації, яка являє собою комплекс державних стандартів, що встановлюють правила і положення про порядок розробки, оформлення і обернення конструкторської документації в організаціях і на підприємствах [20, с. 356].

У результаті конструкторської підготовки повинно бути розроблено комплекс документації на новий вид продукції. Цей комплекс складається із графічних і текстових документів, що визначають склад і упорядкування нового виду продукції, містять всі необхідні дані для її виготовлення, контролю, приймання, експлуатації і ремонту.

Кожний етап роботи на стадії конструкторської підготовки закінчується випуском відповідної конструкторської документації. Її склад, класифікація, індексація, порядок зберігання і обліку, порядок внесення змін повністю регламентується. Уніфікація конструкторської документації дозволяє використовувати її на самих різних підприємствах без яких-небудь переробок.

Оскільки в даний час однією з важливих проблем є підвищення технологічності і якості виробів, то, крім спеціалізованих проектних груп або бюро, у відділі головного конструктора створюють бюро нормалізації і стандартизації, бюро надійності, групу експлуатації і т.п.

Основними завданнями науково-дослідної роботи є розширення, поглиблення, систематизація знань та отримання необхідних результатів для створення нових видів техніки, технологічних процесів і прогресивних методів організації та оперативного управління виробництвом. За своїм змістом та характером результатів науково-дослідні роботи розподіляються на: фундаментальні, пошукові та прикладні. Тактика ринкової поведінки включає заходи з реалізації цілей товаровиробника на кожному ринку, по кожному товару в певний період часу (короткотерміновий) на основі вибраної стратегії й оцінки поточної ринкової ситуації. При цьому завдання підприємства постійно корегуються залежно від зміни кон’юнктурних та інших факторів (до яких належать індекс цін, сезонне падіння попиту, загострення конкурентної боротьби, зменшення інтересу покупців до товару).

Науково-дослідні роботи є важливою стадією комплексної підготовки виробництва нових виробів.

У Технічному завданні визначаються мета, завдання дослідження, вимоги, техніко-економічне обґрунтування, основне цільове призначення, очікувані результати, методи і умови проведення, що рекомендуються, зміст досліджень за етапами і строками, склад виконавців, умови закінчення робіт.

Вибір напряму дослідження – здійснюється підбір та вивчення спеціальної літератури, провадиться аналіз патентної інформації, стандартів

та інших джерел за темою дослідження; техніко-економічний аналіз можливих рішень проблеми; розроблення рекомендацій щодо методів і способів досліджень.

Теоретичні та експериментальні дослідження, етап охоплює: перевірку наукових і теоретичних ідей; вивчення аналогів, документації, звітів, розроблення та уточнення методики дослідження, експериментів, обґрунтувань; пошук нових рішень створення конструкцій та технологічних процесів; розробку схем; теоретичні обґрунтування; проектування макетів, стендів, зразків; виготовлення деталей; складання, монтаж і вдосконалення макетів та дослідних стендів; стендові та польові експериментальні випробування, аналіз їх результатів; доопрацювання експериментальних зразків, коригування технічної документації за результатами випробувань [6, с. 572].

Модифікація ринку полягає в пошуку нових сегментів ринку і нових користувачів з метою збільшення обсягу продажу існуючого товару. Одночасно з цим вишиковуються способи стимулювання більш активного споживання товару існуючими клієнтами. Наприклад, перепозиціювання товару так, щоб він опинився більш привабливим для швидше зростаючого або більш великого сегменту ринку [4, с. 493]. Суть модифікації товару полягає в тому, що товаровиробник може модифікувати характеристики свого виробу (такі, як рівень якості, властивості або зовнішнє оформлення), щоб залучити нових покупців та інтенсифікувати споживання.

Дослідно-конструкторська робота вважається завершеною після оформлення акту комісією замовника, який підписується після випробування виробу, і рекомендацій до освоєння у виробництві.

Поряд з конструкторськими вимогами (вибір раціональної схеми, відповідність конструкції умовам її експлуатації, вибір простіших форм деталей, призначення раціональних запасів міцності тощо) слід ураховувати також вимоги економічного, експлуатаційного й організаційно-виробничого характеру.

Економічні вимоги пов’язані з підвищенням продуктивності, зменшенням собівартості, підвищенням якості виробу, що проектується, порівняно з еталоном. Експлуатаційні вимоги характеризують високу корисну віддачу, надійність, ремонтоздатність, екологічність виробу та ін.

Організаційно-виробничі вимоги передбачають відповідність конструкції умовам її виготовлення, можливість типізації, механізації й автоматизації виробничих процесів, забезпечення раціональних методів контролю і под. Ефективність нової продукції оцінюється за економічними та соціальними критеріями.

До економічних критеріїв (ефект у виробництві та в споживача) належать такі показники: економія праці (зниження трудомісткості; зростання продуктивності праці), економія матеріальних ресурсів; технічний рівень і якість продукції; корисний ефект на одиницю потужності; окупність і прибутковість.

Соціальні критерії (вплив на характер праці, умови праці і життя) — показники, що забезпечують поліпшення умов праці, безпеку і зручність в експлуатації; охорону навколишнього середовища; створення кращих умов для життєдіяльності людей; полегшення праці; підвищення кваліфікації працюючих, рівня механізації праці у виробництві і при експлуатації нової продукції [1, с. 438].

Технологічна підготовка виробництва являє собою сукупність взаємопов’язаних процесів, що забезпечують технологічну готовність підприємства до випуску виробів заданого рівня якості при встановлених термінах, обсягах випуску та витратах. Під технологічною готовністю виробництва розуміють наявність на підприємстві повного комплекту конструкторської і технологічної документації, устаткування та його оптимальних планувань, засобів технологічного оснащення й системи організації процесів виготовлення нової продукції. У зв’язку із сертифікацією продукції та атестацією виробництв зростає роль і значення технологічної підготовки виробництва в забезпеченні сталого конкурентоспроможного

рівня виготовлення продукції. Основні завдання технологічної підготовки виробництва такі: забезпечення високої якості обробки деталей, складання окремих частин і виробу загалом; створення умов для дотримання принципів раціональної організації виробничих процесів; найефективніше використання устаткування і виробничих площ; зростання продуктивності праці, зниження витрати матеріалів і енергоресурсів.

Екологічна підготовка виробництва передбачає здійснення техніко-технологічних та організаційно-економічних заходів з метою відвернення, зменшення чи усунення шкідливого впливу на навколишнє середовище й здоров'я людей об'єктів, що проектуються, в процесі їх експлуатації та самого виробництва.

Основними завданнями екологічної підготовки виробництва є: упровадження та вдосконалення системи екологічного менеджменту підприємства, здійснення експертизи параметрів нових виробів на всіх стадіях життєвого циклу та технологічних процесів їх виготовлення; проведення екологічного моніторингу виробництва; організація екологічної підготовки персоналу та підвищення його відповідальності щодо дотримання вимог стандартів.

Підготовка виробництва до зміни продукту неможлива без інформаційного забезпечення всіх процесів наукових досліджень, проектування, виробництва та супроводження виробів на етапі експлуатації. Інформація є джерелом забезпечення актуальності проблем, що підлягають дослідженню та прогресивності рішень, які приймаються. Вона дає можливість усунути дублювання наукових і технічних рішень, скоротити затрати творчої праці, зменшити терміни і фінансові витрати на проведення комплексу робіт зі створення і освоєння нової продукції, полегшити уніфікацію і стандартизацію проектних рішень.

1.3. Оцінка ефективності освоєння виробництва нової продукції

Одним із елементів конкурентоспроможності продукції виступає сума витрат, яка дозволяє з'ясувати наскільки, по відношенню до конкурентів, виробництво продукції є ефективним. Витрати виступають основним чинником, який визначає політику ціноутворення підприємства. В зв'язку з цим необхідно обґрунтувати впровадження даного виду продукції (вказати його переваги та конкурентоспроможність), визначити можливості виробництва (придбання нового обладнання, добудова чи перебудова приміщення), визначити обсяги виробництва.

Обсяг виробництва нового виду продукції (як виробнича програма) підприємства, за даними якого виконується проект, розраховується по основному асортименту продукції в натуральному виразі, що виробляється та у вартісному виразі у діючих оптових цінах. Методика розрахунку початкових інвестицій у разі придбання нового обладнання наведена в табл. 1.1. Щоб розрахувати виробничу програму спершу потрібно визначити кількість робочих днів підприємства.

Таблиця 1. 1

Розрахунок числа робочих днів за рік

Обладнання за закріпленим асортиментом	Календарний фонд часу	Зупинки з причин			Всього зупинки	Кількість днів роботи обладнання, (гр.2 - гр.6)
		Вихідні і святкові	Ремонт обладнання			
			Поточний	Капітальний		
1	2	3	4	5	6	7

Джерело: [48]

Варто провести розрахунок виробничої програми у натуральному виразі результати котрого вказані в таблиці 1. 2. Аналізуючи котру слід розрахувати наступні дані:

1. Добову потужність визначають по провідному обладнанню і розраховують за формулою:

$$П_{доб} = П_{г} \times Т_{змін} \times К_{змін} \qquad (1.1)$$

де:

$П_г$ — годинна потужність провідного обладнання;

$Т_{змін}$ — тривалість зміни;

$К_{змін}$ — кількість змін на добу.

2. Коефіцієнт використання потужності беруть як нормативне значення – 0,8 або ж як фактичний показник підприємства.

3. Фактичний добовий обсяг виробництва ($П_{факт}$) розраховують за наведеною формулою:

$$П_{факт} = П_{доб} \times К_{викор.} \quad (1.2)$$

$К_{викор.}$ – коефіцієнт використання потужності.

4. Річний обсяг виробленої продукції (О) розраховують за формулою:

$$О = П_{факт} \times К_{д.р.} \quad (1.3)$$

$К_{д.р.}$ - кількість діб роботи обладнання [26].

Таблиця 1. 2

Розрахунок виробничої програми у натуральному виразі

Найменування продукції	Добова потужність. т, кг	Коефіцієнт використання потужності	Фактичний добовий обсяг виробництва, т, кг (гр.2*гр.3)	Річний обсяг виробленої продукції. (гр.4 * гр.7 табл. 1.1)
1	2	3	4	5

Джерело: [48]

Продукцію, яку реалізують, розраховують як добуток річного обсягу виготовленої продукції кожного виду та відпускну ціну підприємства без ПДВ:

$$\sum_{i=1}^{n} ОР_i = \sum_{i=1}^{n} О_i \times Ц_i \quad , \quad (1.4)$$

де:

$ОР_i$ ─ вартість річного обсягу виробництва, тис. грн.;

$О_i$ ─ річний обсяг виробництва, т;

$Ц_i$ ─ відпускна ціна і –го виду продукції чи реалізуємих відходів, грн/т;

n ─ кількість видів продукції.

Якщо запропонований виріб планується виробляти на існуючому обладнання, то необхідно розрахувати понесені на його виготовлення витрати та встановити ціну. Розрахунок повних витрат проводиться за статтями калькуляції продукції [25, ст. 18-20].

Статття «Сировина та матеріали» включає в себе вартість: сировини та основних матеріалів, з яких виготовляється продукція; допоміжних матеріалів, які використовують під час виробництва і пакування продукції (якщо пакування за встановленим технологічним процесом відбувається під час процесу виробництва в цехах, до того як її відправлять на склад готової продукції). Володіючи рецептурою та нормами витрат інгрідієнтів на 1 т готової продукції, можна сформувати витрати за статтею. Витрати в розділі «Сировина та матеріали» включаються безпосередньо до собівартості на конкретні товари та замовлення. Розрахунок необхідно виконувати по всіх видах продукції, що пропонуються в проекті [21].

В молоковиробничій галузі потреба в основній сировині (молоко, харчові добавки) визначається по кожному найменуванню асортименту за формулою 1.5.

$$П = \frac{В * 100}{Н}, \qquad (1.5)$$

де:

П ─ потреба в основній сировині, тонна (кг);

В ─ виробіток за планом, тонна (кг);

Н ─ норма виходу за планом, %.

Витрати на сировину і матеріали потрібно визначати за їх первинною вартістю, яка сумується з коштів, які підприємство сплачує постачальнику згідно з договором, за виключенням непрямих податків (податку на додану

вартість, акцизу), сум ввізного мита, транспортно – заготівельних витрат (витрати спрямовані на заготівлю матеріальних цінностей, оплату тарифів завантажувально - розвантажувальних робіт і транспортування матеріальних цінностей всіма необхідними видами транспорту до місця призначення, а також включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування матеріальних цінностей). До транспортно - заготівельних витрат також відносяться витрати на утримання заготівельних складів і контор, спеціально створених у місці заготівель для збереження сировини, витрати на відрядження, що напряму пов'язані з заготівлею сировини та матеріалів і доставкою на склади підприємства з місць заготівлі [18].

Транспортно-заготівельні витрати на сировину і матеріали не виносять в окрему статтю калькуляції. Суму транспортно-заготівельних витрат потрібно визначати на основі даних підприємства в загальному. При розрахунку калькуляції певного виду продукції (в випадку, коли дані підприємства відсутні), з метою навчання, розмір транспортно-заготівельних витрат можна приймати в розмірі 5 % від вартості сировини та матеріалів. Витрати на електроенергію складається з витрат безпосередньо на її оплату за існуючими тарифами та трансформацію і передавання до підстанції. Енергію власного виробництва враховуємо за собівартістю (таблиця 1.3.)

Таблиця 1.3

Розрахунок вартості палива і електроенергії на технологічні цілі

Енерговитрати	Одиниця виміру	Ціна за одиницю, грн	Норма витрат на 1 т	Сума, грн.
1	2	3	4	5
Паливо (газ)	м 3			
Електроенергія	кВт. год			
Всього по статті				

Джерело: [40]

Стаття «Основна заробітна плата» складається з витрат на виплату основної заробітної плати працівників, яка обчислюється відповідно до прийнятих підприємством систем оплати праці, у вигляді тарифних ставок

(окладів) і відрядних розцінок для працівників, зайнятих на виробництві продукції [43]. Заробітна плата працівників, які зайняті у виробництві відповідної продукції відноситься до собівартості відповідних видів продукції. Підходячи до розрахунку заробітної плати здобувач повинен знати, яка система оплати праці застосовується на конкретному підприємстві. Відповідно до цього здійснюється розрахунок заробітної плати працівників, в залежності від варіанту подальшого розрахунку підприємства.

Погодинний формат оплати праці використовують при виробництві на потокових лініях, на дільницях, де виконання робіт регламентоване режимом виробництва тощо.

Фонд основної заробітної плати визначається залежно від прийнятих на підприємстві годинних тарифних ставок, розстановки робітників на лініях, необхідної відповідного технологічного процесу, при врахуванні кількості та тривалості змін роботи обладнання.

Тривалість зміни залежить від технологічного процесу та встановлюється на рівні 8 або 12 годин.

Більшість підприємств харчової промисловості застосовують відрядну систему оплати праці для працівників, зайнятих на процесах виробництва ручною роботою. Фонд основної заробітної плати працівників, які перебувають на відрядній формі оплати праці розраховують як добуток розцінки за 1 т продукції і кількості виготовленої продукції [40]. Розцінок розраховується:

$$P = \frac{\sum ДТС}{НВД}, \qquad (1.8)$$

де:

Р ─ відрядний розцінок, грн;

∑ ДТС ─ сума добової тарифної ставки бригади, грн;

НВД ─ норма виробітку бригади за добу, тонна.

До статті «Додаткова заробітна плата» відносять виплати виробничому персоналу підприємства, які нараховуються за роботу понад установлені

норми, за трудові успіхи та винахідливість, а також за особливі умови праці. Стаття включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені законодавством, премії пов’язані з виконанням виробничих завдань, тощо. Додатковий фонд заробітної визначають за переліком і розміром, які було встановлено на підприємстві відповідно до колективної угоди. В навчальних цілях розмір доплат можна приймати у розмірі 90 − 110 % від основної заробітної плати

До статті «Відрахування єдиного соціального внеску» відповідно до Закону України "Про єдиний соціальний внесок" відносяться внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування консолідований страховий внесок. Його розмір становить 22,0 % для усіх видів виробництв.

Стаття «Витрати на утримання та експлуатацію устаткування» відноситься до комплексних умовно-постійних витрат. Цю статтю розраховують на основі спеціального кошторису цеху (при цеховій структурі) або підприємства (при без цеховій). Витрати на утримання і експлуатацію устаткування відносяться тільки на ту продукцію, яка виготовляється на цьому обладнанні. Розподіл витрат на утримання і експлуатацію устаткування за видами продукції відбувається за допомогою бази розподілення (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, ваги виробленої продукції у структурі виробництва), що прийнята підприємством. При відсутності заводських даних для розрахунку витрат на утримання і експлуатацію устаткування, їх розмір можна приймати на рівні 60 -70% від суми основної заробітної плати робітників.

Стаття «Загальновиробничі витрати» - комплексна умовно-постійна. Це витрати на управління, виробниче та господарське обслуговування виробництва в межах цеху: витрати на заробітну плату з відрахуваннями на соціальні потреби працівників управління цехів, спеціалістів та обслуговуючого персоналу, а також амортизаційні відрахування стосовно будівель і споруд, кошти на їх утримання, ремонт, витрати на охорону праці та інші потреби. Загальновиробничі витрати кожного цеху включаються до

собівартості продукції, що виготовляється тільки цим цехом. Витрати за цією статтею здобувач визначає виходячи з планових або фактичних витрат підприємства.За відсутністю заводських даних загальновиробничі витрати можна приймати в розмірі 70-100 % від основної заробітної плати робітників.

Стаття «Адміністративні витрати» - комплексна, умовно-постійна. До адміністративних витрат належать такі загальногосподарські витрати, що спрямовані на обслуговування і управління підприємством. Адміністративні витрати визначаються за спеціально складеним кошторисом. Розподіляються між різними видами продукції пропорційно до суми основної заробітної плати робітників, зайнятих у виробництві відповідної продукції по всьому підприємству. За відсутністю заводських даних розмір адміністративних витрат рекомендується приймати в розмірі 5-10 % від виробничої собівартості [41].

Стаття «Витрати на збут». До статті належать витрати на реалізацію продукції, а саме: на відшкодування складських, вантажно-розвантажувальних, перевалочних, експедиційних, страхових та посередницьких витрат, включаючи комісійну винагороду, сплата експортного мита та митних зборів, витрати на рекламу і передпродажну підготовку товарів. Витрати, що входять до цієї статті калькуляції, безпосередньо відносяться на певний вид продукції. У разі неможливості їх визначення вони можуть відноситися на кожен вид продукції у розмірі 10-20% від виробничої собівартості [41].

Сума всіх перерахованих вище статей витрат становлять повні витрати на виготовлення певного виду продукції. Виробнича собівартість виступає основою для розрахунку ціни на одиницю продукції та визначає її конкурентоспроможність.

Показник відпускної ціни також має вагомий вплив на кінцеву ефективність освоєння нової продукції. Відпускна ціна — ціна виготовлювача продукції, за якою підприємство реалізує зроблену продукцію оптово-збутовим організаціям чи іншим підприємствам.Відпускна ціна

продукції підприємства включає: виробничу собівартість, визначені адміністративні витрати, витрати на збут, норму прибутку [40, с. 98-100]:

$$Ц = ВС + Ва + Вз + П, \quad (1.9)$$

де:

Ц ─ ціна;

ВС ─ виробнича собівартість продукції;

Ва ─ адміністративні витрати;

Вз ─ витрати на збут;

П ─ сума прибутку;

Суму прибутку визначають за формулою:

$$П = \frac{Р \times (ВС + Ва + Вз)}{100}, \quad (1.10)$$

де:

Р ─ рівень рентабельності, що планується підприємством (або встановлюється законодавчо). Даний показник здобувач визначає на підставі підприємства на певний вид продукції або на рівні законодавчо встановлених обмежень. В окремих випадках його рівень можна встановлювати на рівні 5-10 %.

Рівень рентабельності продукції, що випускається (Р), розраховується як відношення прибутку до повних витрат на виготовлення продукції і вимірюється у відсотках [40]:

$$Р = \frac{П}{С} * 100\% \quad (1.11)$$

Витрати на 1 гривню виробленої продукції ($В_{1грн}$) розраховуються як відношення повних витрат на виготовлення продукції (С) до її вартості в діючих цінах (ПрП):

$$В_{1грн} = \frac{С}{ПрП} \quad (1.12)$$

Рівень продуктивності праці (ПП) у грошовому виразі розраховують як відношення виробленої продукції у діючих цінах (ПрП) на середньооблікову чисельність промислово-виробничого персоналу (Ч).

$$ПП = \frac{ПрП}{Ч} \quad (1.13)$$

Аналіз та визначення ризику є основою прийняття ефективних рішень про вибір оптимальних варіантів (проектів) розроблення і виведення на ринок нової (оновленої) продукції, а також рішень про запобігання, зниження чи компенсацію ризику за кожним із проектів.

Висновки до розділу 1

Підготовка виробництва - це процес безпосереднього прикладання праці колективу працівників з метою розробки та організації випуску нових видів продукції або модернізації виготовлених виробів. Процес підготовки виробництва являє собою особливий вид діяльності, який поєднує вироблення науково-технічної інформації з її перетворенням в матеріальний об'єкт нову продукцію.

Комплексна підготовка виробництва являє собою сукупність взаємопов'язаних маркетингових і наукових досліджень, технічних, технологічних і організаційних рішень, спрямованих на пошук шляхом досліджень нових можливостей задовольнити потреби споживачів у конкретних видах продукції чи наданні існуючим необхідних функціональних властивостей; створення нових, модернізацію діючих конструкцій техніки, споживчих властивостей товарів, технологічних процесів, методів організації й управління виробництвом, включаючи стадії експлуатації та утилізації цих виробів; забезпечення конкурентоспроможності нової продукції.

Технологічна підготовка виробництва являє собою сукупність взаємопов'язаних процесів, що забезпечують технологічну готовність підприємства до випуску виробів заданого рівня якості при встановлених термінах, обсягах випуску та витратах.

Організаційна підготовка виробництва - це сукупність взаємопов'язаних організаційно-економічних та соціально-психологічних процесів на всіх стадіях та етапах комплексної підготовки виробництва, що забезпечують готовність підприємства до створення та освоєння необхідного обсягу продукції заданого рівня якості в установлені терміни з найменшими витратами.

Також важливу роль на сьогодні відіграє екологічна підготовка виробництва до випуску нової продукції.

Необхідно зазначити, що оцінка ефективності заходів для підвищення якості продукції є одним із провідних питань сьогодення. За допомогою аналізу можна встановити стратегічні цілі в рамках управління якістю продукції, що є основою для успішності роботи хлібопекарських підприємств в Україні.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЛІЇ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД» «ЯГОТИНСЬКЕ ДЛЯ ДІТЕЙ»

2.1. Аналіз ринку молока та молочної продукції дитячого харчування

За останні роки можна спостерігати стрімкий розвиток молочних підприємств у сфері дитячого харчування, що обумовлюється підвищенням рівня народжуваності в Україні, недостатньою задоволеністю потреб у кисломолочних продуктах дітей (особливо віком 0-3 років) при зростаючому попиті на них, а також посиленням конкурентного тиску з боку іноземних виробників. Процес росту та реальна перспективність підприємств дитячого харчування в Україні викликані можливостями досить швидкого зростання обсягів виробництва і збуту продукції за рахунок збільшення цільової споживчої аудиторії, вивчення та проникнення на нові сегменти ринку, а також низкою інших соціально важливих чинників.

Сучасна політико-правова система та воєнні дії, які зараз мають місце в Україні, не можуть дати поштовх до значного росту виробників у сфері дитячого харчування та не в змозі побудувати цілісну систему державної підтримки та контролю підприємств досліджуваної галузі. Через це виникає потреба у виокремленні нових підходів дослідження перспективного розвитку підприємств виробництва дитячої молочної продукції, залучаючи при цьому значущі й підсилені важелі державного регулювання.

Як зазначає О. В. Медведенко, аналіз ситуації на ринку дитячого харчування необхідно проводити з урахуванням комплексної методики дослідження, що «враховує соціальну спрямованість галузі, швидку зміну факторів мікро-маркетингового середовища та вимагає державного втручання» [24]. Але попри відсутність держ. підтримки та неспокійне політичне становище, динаміка економічних показників харчової галузі виробників продукції для дітей показує позитивну тенденцію.

Дослідження фахівців свідчать, що близько 90 % фірм до найважливіших факторів своєї успішності відносять впровадження систем управління якістю за міжнародними стандартами ISO серії 9000. Їхнє призначення – допомога підприємствам (незалежно від їхнього типу та форми власності) у підвищенні якості продукції та послуг. У нашій державі стандарти ISO серії 9000 уведені шляхом прямого впровадження і затверджені як національні (ДСТУ ISO 9001:2009 «Системи управління якістю. Вимоги»).

Молочну продукцію для дітей підприємства мають робити з молока екстра ґатунку. Вимоги до такої сировини прописані державним стандартом України ДСТУ 3662−97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі». Але переробники, які орієнтуються на світові стандарти якості та безпечності зазначають, що вони недосконалі і на своїх виробництвах використовують жорсткіші європейські правила. Для прикладу, молочне виробництво PepsiCo в Україні відповідає не тільки національним стандартам якості, а й міжнародним — заводи PepsiCo в Україні сертифіковані за системою НАССР (міжнародний стандарт ISO 22000). Крім того, київський та харківський виробничі майданчики сертифіковані за стандартом FSSC 22000, який є ще жорсткіший, ніж ISO [30]. А система управління якістю і безпечністю харчових продуктів Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» сертифікована на відповідність вимогам ДСТУ ISO 22000:2007 та ДСТУ ISO 9001:2015 [32].

В Україні існує спеціальне законодавство, що регулює якість продуктів дитячого харчування Закон України "Про дитяче харчування". Цей Закон визначає стратегічні загальнодержавні пріоритети у сфері забезпечення дітей грудного та раннього віку безпечним, якісним та відповідним віковим потребам їх організму дитячим харчуванням з метою реалізації конституційних прав дитини на достатній життєвий рівень, охорону здоров'я і життя, а також організаційні, соціальні та економічні засади державної політики у цій сфері. А також визначені пільги для вітчизняних виробників

Податковим Кодексом України «Стаття 197. Операції звільнені від оподаткування: 197.1. Звільняються від оподаткування операції з: 197.1.1. постачання продуктів дитячого харчування та товарів дитячого асортименту для немовлят за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України» [44].

Український ринок дитячого харчування привабливий малим числом конкурентів. Операторами ринку молочних продуктів дитячого харчування є PepsiCo в Україні «Вімм-Білль-Данн Україна» (ТМ «Агуша»), Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» («Молочний альянс», ТМ «Яготинське для дітей»), комбінат «Придніпровський» (ТМ «Злагода»), ТОВ «Данон» «Данон Дніпро» (ТМ «Тьома»), Фірма «Фавор» (ТМ «АМО»), ПРАТ «Лакталіс» (ТМ «Локо Моко»).

Серед чотирьох основних виробників дитячого харчування в Україні три компанії — філіали транснаціональних корпорацій: корпорація PepsiCo в Україні (ТМ «Агуша»), ТОВ «Данон» (ТМ «Тьома», ТМ «Маша та Ведмідь», ТМ «Растішка»), ПРАТ «Лакталіс» (ТМ «Локо Моко»). Україну представляє АТ «Молочний альянс» (ТМ «Яготинське для дітей») [31].

Як заявив на інтерв'ю голова наглядової ради групи компаній "Молочний альянс" Сергія Вовченка інформаційному агентству "Інтерфакс-Україна", лідером на досліджуваному ринку з часткою 30 % є ТМ «Яготинське для дітей», їх найближчі конкуренти – "Данон" і "Вімм-Білль-Данн" [2].

За даними Держстату у січні-грудні 2018 року, порівняно з відповідним періодом минулого року збільшилося виробництво молока та вершків для дитячого харчування незгущені і без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин жирністю більше 1 %, але не більше 6 % у первинних пакуваннях об'ємом нетто не більше 2 л на 12,5 % (22384,0 тонн у січні-грудні 2018 року та 19896,9 у січні-грудні 2017 року) та сиру кисломолочного та виробів з нього для дитячого харчування на 12,6 % (6882,0 тонн та 6111,9 тонн відповідно) [17].

Також зменшилося виробництво продуктів кисломолочних для дитячого харчування на 13,9 % (4501,0 тонн та 5227,6 тонн відповідно).

Виробництво дитячого харчування на молочній основі у січні-грудні 2018 року склало – 4037,0 тонн.

Споживчі ціни у січні-грудні 2018 року на молочні суміші для дитячого харчування зросли на 9,2 % [17].

Також результати маркетингових досліджень свідчать про збільшення обсягів продажу на ринку дитячого харчування України у 2017 році на 16,4 % в натуральному вираженні (у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року), у той час як роком раніше зростання становило 8,9 %. Також підвищились і темпи зростання продажів у грошовому вираженні: у 2017 році– на 19,1 %, а в 2016 році– на 14,3 %. Позитивним фактором для зростання продажів, на думку експертів, стало зниження темпів інфляції в категорії – з 5 % до 2,4 % в 2017 році [42].

Також на збільшення попиту на продукцію ринку дитячого харчування (у тому числі й молочну) впливають зміни в життєвих звичках суспільства – зростання зайнятості жінок, що спричиняє потребу у готовій продукції, яка у свою чергу буде максимально якісною, безпечною, зручною для споживання та швидкою у приготуванні й споживанні. Проте насичення ринку молока і молочних продуктів для дітей до трьох років є неповним і представляє собою вільну нішу для завоювання як національних, так і закордонних виробників. Уже з 2013 року прослідковується динаміка збільшення виробництва кисломолочного сиру та виробів з нього для дитячого харчування на 73,6 %, продуктів кисломолочних для дитячого харчування – на 67,3 %, соків дитячих – на 37,1 %, молока обробленого рідкого – на 16,8 %. У 2014 році тенденції до зростання виробництва молока для дитячого харчування зберігаються і за перші 6 місяців 2014 року обсяги виробництва збільшилися на 10 %, порівняно з аналогічним періодом минулого року (рис.2.1) [5].

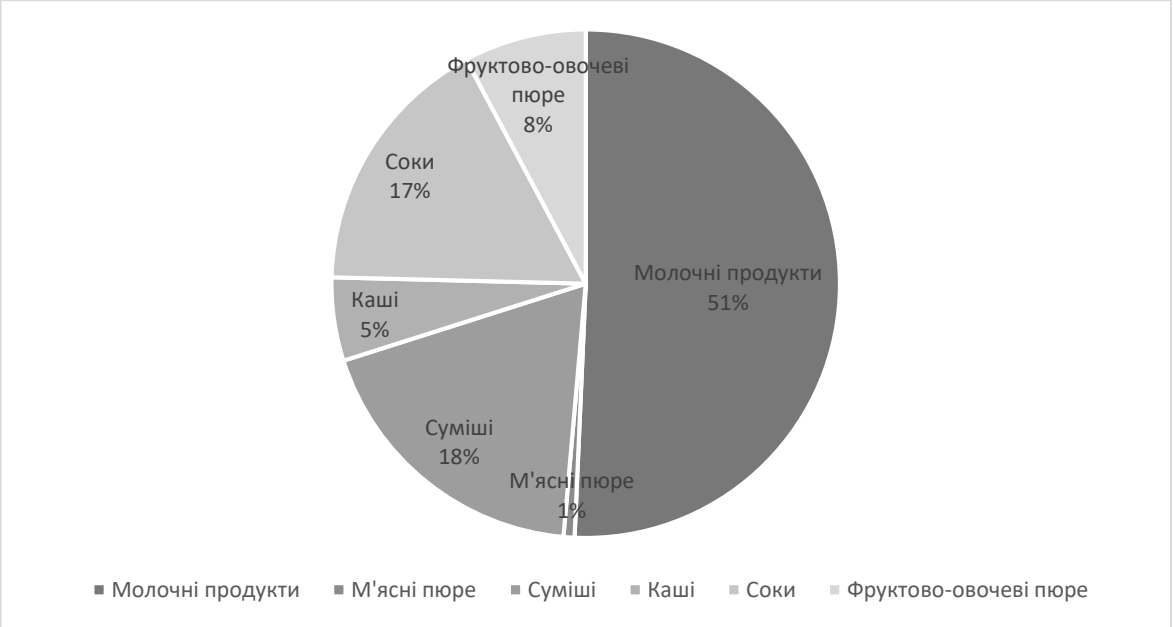

Рис. 2. 1 Структура споживання продуктів дитячого харчування промислового виробництва в Україні, 2014 рік

Джерело: побудовано автором на основі [5]

Але це стосувалось тільки молочної лінії дитячого харчування, що пов’язане з введенням в експлуатацію двох спеціалізованих заводів із виробництва дитячого молочного харчування ТМ «Агуша» та ТМ «Яготинське для дітей».

Суттєвим поштовхом для розвитку галузі виробництва продуктів дитячого харчування було прийняття «Державної цільової соціальної програми розвитку виробництва продуктів дитячого харчування на 2012–2016 роки», внаслідок чого галузь почала динамічно розвиватися і нарощувати обсяги виробництва.

Обсяги виробництва продуктів дитячого харчування за період з 2013 по 2018 р. почали збільшуватися, лише в 2015 році відзначалося невелике зменшення (рис.2.2).

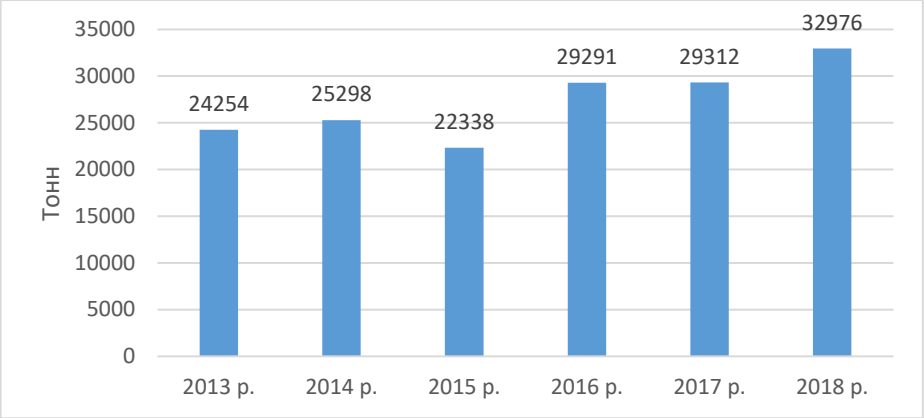

Рис. 2. 2 Обсяги виробництва продуктів молочного дитячого харчування за період з 2013 по 2018 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [36]

В 2017 р. також можна спостерігати схожу картину співвідношення обсягів продажу дитячого харчування(рис 2.3.), як і в 2014 р. - більшу частку дитячого харчування займає молочна продукція.

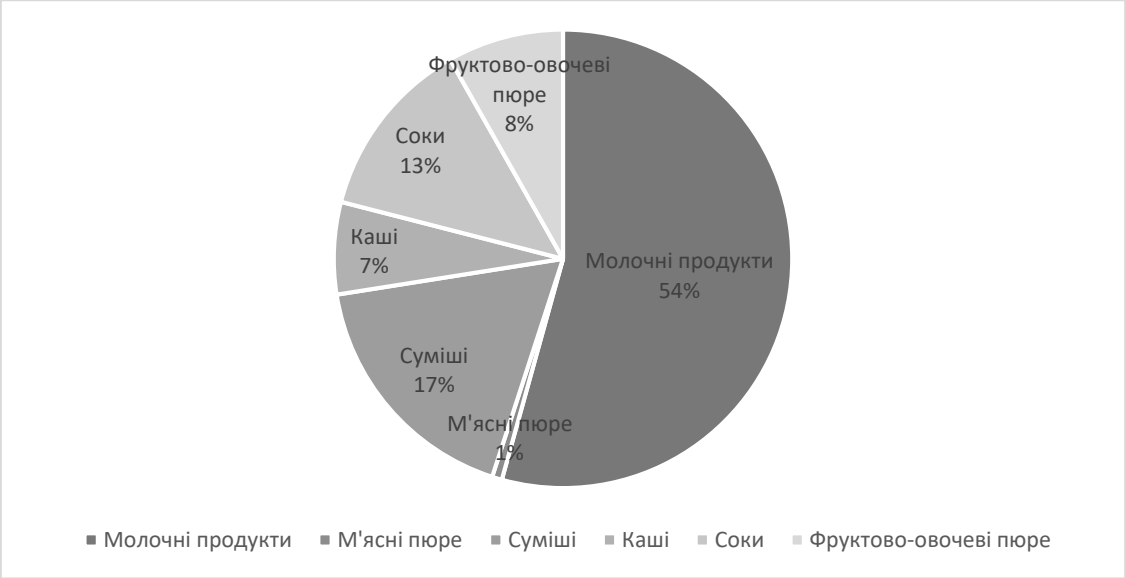

Рис. 2. 3 Структура споживання продуктів дитячого харчування промислового виробництва в Україні в 2017 р.

Джерело: побудовано автором на основі [36]

Орієнтація виробників молока та молочних продуктів дитячого харчування сконцентрована на молодих сім'ях із малими дітьми, що проживають у великих містах (Харків, Київ, Одеса, Дніпро). Також це пов'язано з високим рівнем урбанізації (тенденція до міграції сільського населення), гнучкою мобільністю та високою густотою дорослого населення

і дітей - основної групи споживачів дитячого харчування. Усе це дає підґрунтя для локалізації ринків реалізації виробників молочної продукції дитячого харчування і розвитку конкуренції продавців та виробників цих товарів.

Результати досліджень у цій галузі показують, що споживання дитячого харчування в Україні є одним з найнижчих у Європі і становить в середньому 17 кг на одну дитину на рік, тоді як в Росії цей показник складає – 44, Італії – 61, Іспанії та Швеції – 63, Бельгії – 79, Фінляндії – 96 кг таких продуктів [42]. Така ситуація обумовлена, по-перше, швидким і несвоєчасним переходом на неспеціалізоване харчування, а по-друге - батьки немовлят готують власноруч, без використання сумішей швидкого приготування.

У підсумку ми бачимо, що хоч ринок і зростає, проте він є дефіцитним і тому питання у налагодженні виробництва дитячого харчування усіх товарних груп в Україні стоїть дуже гостро. Стабільність досліджуваної галузі виробництва залежить від створення та реалізації чіткої стратегічної програми на державному рівні із невід’ємним фінансовим забезпеченням. Саме тоді вітчизняні виробники молочної продукції дитячого харчування зможуть максимально розгорнути свою виробничу діяльність та підвищити її конкурентоспроможність як на вітчизняному, так і на міжнаціональному рівні.

2.2. Загальна характеристика діяльності суб’єкта господарювання та основних показників його діяльності

Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» — це унікальний для України окремо побудований спеціалізований завод з виробництва дитячого молочного харчування, оснащений найсучаснішим обладнанням світових виробників. Завод випускає повний асортимент

молочної продукції для дітей віком від 6 місяців під торговою маркою «Яготинське для дітей».

Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» розпочала свою роботу 25 жовтня 2012 року (будівництво розпочато 24 жовтня 2011). Тоді ж народилась і торгова марка «Яготинське для дітей». На заводі встановлено найсучасніше обладнання закритого циклу зі Швеції, Італії, Німеччини, Ізраїлю, Болгарії, Тайваню та інших країн, що виключає контакт людських рук із продукцією під час її виробництва.

Підприємство розташоване в СМТ Згурівка Київської області, недалеко від Яготинського маслозаводу, який вже понад 60 років виготовляє виключно натуральну, корисну для здоров'я молочну продукцію найвищої якості. Завод розташований в природній зоні Згурівського дендропарку площею 325 га, що є загальнодержавним парком-пам'ятником садово-паркового мистецтва та одним з найбільших дендропарків України [32].

Кількість працівників на заводі становить понад 150 осіб. Організаційна структура управління наведена у додатку А.

Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» входить до складу Групи компаній «Молочний Альянс» і для виготовлення своєї продукції дотримується найвищих стандартів якості, використовує напрацьовані десятиліттями технологічні особливості виробництва смачної та корисної молочної продукції з натурального коров'ячого молока. В той же час, дитяче молочне харчування ТМ «Яготинське для дітей» виробляється за унікальною рецептурою з урахуванням смакових уподобань діточок та зручності споживання для малюків та їхніх мам.

Для виробництва молочної продукції ТМ «Яготинське для дітей» використовується лише натуральне фермерське молоко найвищої якості та натуральні фруктові, овочеві та ягідні наповнювачі. Технологічний процес виготовлення продукції ТМ «Яготинське для дітей» виключає додавання будь-яких консервантів, синтетичних барвників, антибіотиків та інших шкідливих харчових добавок, а також цукру. Продукти з наповнювачами

містять в якості підсолоджувача лише натуральну фруктозу. При прийомі на завод вся сировина проходить суворий багатоступеневий контроль якості. Кожна партія готової продукції також підлягає.

Завод випускає повний асортимент молочної продукції для дітей віком від 6 місяців під торговою маркою «Яготинське для дітей» [38]:

- Молочні каші від 6 місяців на фруктозі, повністю готові до вживання. Вони виготовлені на основі молока з додаванням трьох злаків на вибір: рисової, гречаної і пшеничної крупи.
- Ультрапастеризоване молоко - це високоякісний продукт, спеціально розроблений для немовлят. Він враховує потреби маляти в білку, кальції й вітамінах. Безлактозне молоко ТМ «Яготинське для дітей» виготовляється із молока «екстра» ґатунку. Продукти призначені для прикорму малят віком від 9 місяців.
- Йогурти без цукру, на фруктозі з фруктовими наповнювачами. Призначені для прикорму малят віком від 8 місяців.
- «Біфілакт» — це кисломолочний напій, якій містить ацидофільну паличку. Завдяки їй «Біфілакт» має пробіотичні властивості, що дає змогу підтримувати здорову мікрофлору кишечнику. У складі продукту — молоко екстра класу, фруктоза та бактеріальні закваски. Від 8 місяців.
- Кефір вітамінізований. Продукт призначений для прикорму діточок віком від 8 місяців і малят раннього віку.
- Сир кисломолочний. Продукт призначений для харчування й прикорму діточок віком від 6 місяців.
- Сирок з наповнювачем поєднав у собі натуральний кисломолочний сир та екологічно чисті українські фрукти та ягоди. У складі сирка немає цукру. Підсолоджувачем є натуральна фруктоза. Смаки: чорниця, груша-банан, малина-слива, персик, банан та яблуко-полуниця.

Новобудова у Згурівці – перший та поки що єдиний в Україні повномасштабний проект будівництва спеціалізованого молочного заводу

дитячого харчування. Лише за рік силами 150 будівельників на місці колишнього сирзаводу виріс компактний завод. 25 жовтня 2012 року когорта АТ «Молочний Альянс», до якої входить Яготинське підприємство, поповнилася новим виробництвом. АТ «Молочний альянс» – лідер молочної галузі України. Це група компаній, що об’єднує потужні підприємства з виробництва й переробки молока, а також популярні молочні й сирні бренди. Найбільш відомі підприємства компанії – Пирятинський, Баштанський, Городенківський сирзаводи, Золотоніський маслоробний комбінат та Яготинський маслозавод.

Розмір інвестицій у проект склав 139,5 млн. грн. З них близько 25 млн. грн. було інвестовано в будівництво та інженерні мережі, решту – в обладнання та устаткування заводу. Згурівський завод дитячого харчування оснащено найсучаснішим обладнанням закритого циклу від світових виробників, яке виключає прямий контакт людських рук з продукцією під час її виробництва. Весь виробничий цикл від прийому молока на завод до фасування готової продукції відбувається в закритому режимі без втручання людини. У сучасній лабораторії заводу здійснюється контроль всієї вхідної сировини, характеристики якої відповідають строгим нормам законодавчих документів, а також власної специфікації підприємства. Кожна партія молока перевіряється за органолептичними, фізико-хімічними та мікробіологічними показниками [14]. Обов'язковому щоденному контролю підлягає і готова продукція підприємства.

Основне у виробництві – молоко. Воно використовується для виробництва дитячого харчування, до нього особливі вимоги. Тому сировина на завод постачається від молочних господарств, котрі сертифіковані як постачальники молока для виробництва продукції для дітей. Угіддя цих фермерських господарств, як і сам завод, розташовані в екологічно чистій спеціальній сировинній зоні, тому молоко, що використовується для виробництва дитячої продукції, має якість екстра-класу та відрізняється стабільним хімічним складом, високим вмістом білку та жиру. Корови, що

дають це молоко, харчуються виключно натуральною органічною їжею, а процес доїння здійснюється за допомогою спеціальної автоматичної лінії без втручання людини. Після запуску завод переробляв 40 тонн молока на добу, коли ж він вийде на повну потужність – перероблятиме 200 тонн.

Крім молока до складу готових продуктів входять лише бактеріальні закваски прямого внесення, що виробляються в Данії компаніями «Хрістіан Хансен» і «Даніско» та фруктові наповнювачі вітчизняного виробництва. Всі інгредієнти продукції також суворо перевіряються.

З 10 січня 2016 року Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» набула право експортувати продукцію власного виробництва до країн Євросоюзу.

Діяльність Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» характеризують дані фінансової звітності за 2016-2018 роки, в яких відображені основні фінансові показники діяльності підприємства, зокрема, доходи та витрати, прибуток, склад та обсяг майна підприємства за окремими видами.

Проаналізуємо основні техніко-економічні показники діяльності Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» в табл. 2.1.

Проаналізувавши табл. 2.1 видно, що обсяги чистого доходу від реалізації продукції Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» поступово зростають.

Динаміка чистого доходу (виручки) від реалізації продукції представлена на рис. 2.4.

Збільшення чистого доходу від реалізації продукції в 2016 році було викликано лише зростанням цін на продукцію, а не збільшенням фізичних обсягів реалізації.

Таблиця 2.1

Основні техніко-економічні показники діяльності Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»

Найменування показника	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
				2017/ 2016	2017/ 2016	2017/ 2016	2018/ 2017
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	138793	141967	167644	3174	25677	2,29	18,09
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	101336	112868	127209	11532	14341	11,38	12,71
Валовий прибуток, тис.грн.	37457	29099	40435	-8358	11336	-22,31	38,96
Інші операційні доходи, тис.грн.	244	110	72	-134	-38	-54,92	-34,55
Адміністративні витрати, тис.грн.	3961	4432	6314	471	1882	11,89	42,46
Витрати на збут, тис.грн.	25114	28598	40649	3484	12051	13,87	42,14
Інші операційні витрати, тис.грн.	600	613	992	13	379	2,17	61,83
Повні витрати на виробництво і реалізацію продукції, тис.грн.	130411	145898	174172	15487	28274	11,88	19,38
Прибуток (збиток) від реалізації продукції, тис. грн.	8126	-3931	-6528	-12057	-2597	-148,38	-66,06
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	8126	-4434	-7448	-12560	-3014	-154,57	-67,97
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції , коп.	93,96	102,77	103,89	8,81	1,13	9,37	1,09
Рентабельність (збитковість) продукції, %.	8,01	-3,48	-5,13	-11,50	-1,65	x	x
Рентабельність (збитковість) діяльності, %.	5,85	-3,1	-4,44	-8,95	-1,34	x	x

Джерело: розраховано автором на основі звітності підприємства

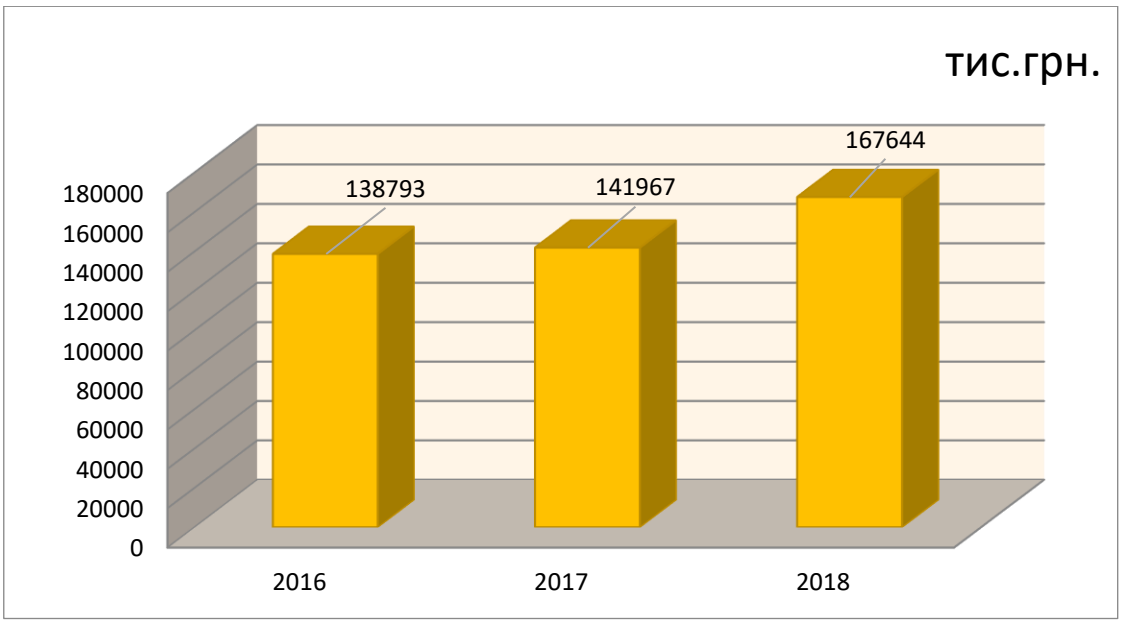

Рис. 2. 4 Динаміка чистого доходу від реалізації продукції Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»

Джерело: побудовано автором

Собівартість реалізованої продукції Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» зростає щороку приблизно однаковими темпами. Зростання собівартості продукції в 2017 р. на фоні зменшення обсягів реалізації продукції в натуральному вираженні пов'язано з тим, що на складі підприємства були значні запаси готової продукції, яка швидко псується. А це свідчить про неефективну збутову політику підприємства і неефективність збутових каналів розподілу [15].

Зазначені зміни вплинули на динаміку валового прибутку Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей», в результаті чого в 2017 р. відбулося його зменшення на 22,3 %, а в 2018 р. він зріс на 39 %. Зміни динаміки валового прибутку характеризують ефективність управління собівартістю та ціною продукції. Підприємство отримує незначні доходи від іншої операційної діяльності, загальний обсяг яких на кінець 2018 р. склав 110 тис. грн. Отже, можна сказати про значне перевищення інших операційних витрат над відповідними доходами Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей», тобто інша операційна діяльність підприємства є збитковою, що негативно позначається на фінансових

результатах від операційної діяльності. Протягом аналізованого періоду спостерігається щорічне зростання адміністративних витрат та витрат на збут підприємства, що відповідним чином відобразилось на динаміці повних витрат на виробництво та реалізацію продукції в 2017 р. повні витрати зросли на 11,8 %, а в 2018 р. на 20,3 %. Оскільки Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» не є юридичною особою і не здійснює інших видів діяльності, крім операційної, то фінансові результати від операційної діяльності і чистий прибуток співпадають за обсягом.

В 2016 році Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» отримала чистий прибуток в сумі 8126 тис.грн. значне зростання витрат в 2017-2018 роках, призвело до отримання збитків підприємством, сума яких в 2018 р. зросла на 68 % [27].

Рентабельності продукції за валовим прибутком підприємства має не досить високе значення. В 2016 р. даний показник становив 8,3 %, але в 2017 р. зменшився до 3,48 % в результаті значного зростання обсягу собівартості продукції, але її оптимізація сприяла зростанню рентабельності до 5,13 %, але даний показник залишився менше рівня 2016 р.

Таким чином, діяльність Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» характеризується певним покращенням техніко-економічних показників в 2018 р., після їх погіршення в 2017 р., але рівень збитків зростає.

Основні засоби підприємства — це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері, і вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним та моральним зносом.

З метою аналізу ефективності використання основних засобів Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» сформуємо табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Показники стану та ефективності використання основних засобів Філії ТДВ«Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за 2017-2018 рр.

Показник	Роки		Відхилення	
	2017	2018	Абсолютне	Відносне %
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	158442	211343	52901,00	33,39
Знос основних засобів, тис. грн.	55006	70785	15779,00	28,69
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	103436	97316	-6120,00	-5,92
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	141967	167644	25677,00	18,09
Чистий прибуток(збиток), тис. грн.	-7448	-4434	3014,00	-40,47
Середньооблікова чисельність працівників	135	169	34,00	25,19
Коефіцієнт придатності	0,65	0,46	-0,19	-29,47
Коефіцієнт зносу	0,35	0,33	-0,01	-3,53
Фондовіддача, грн./грн	1,37	1,72	0,35	25,51
Фондомісткість, грн./грн	0,73	0,58	-0,15	-20,33
Фондорентабельність, %	-0,07	-0,05	0,03	-
Фондоозброєність, тис. грн./чол.	766,19	575,83	-190,36	-24,84

Джерело: розраховано автором на основі звітності підприємства

Коефіцієнт зносу основних засобів характеризує фізичний стан основних засобів. Що нижчий коефіцієнт зносу (вищий коефіцієнт придатності), виходячи з цього, кращим є технічний стан, основних засобів. Стабільність та покращення показника в динаміці є позитивною тенденцією. Коефіцієнт придатності основних засобів знизився у 2018 році на 0,19 тис. грн.

Фондовіддача основних засобів характеризує кількість виробленої продукції з 1 грн., вкладеної в основні засоби. Динаміка цього показника свідчить про зміни ефективності використання основних засобів. На Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» показник фондовіддачі в 2018 році стосовно 2017 року збільшився на 0,35 грн. (25,51%), динаміка цього показника показує зміни розміру й структури основних фондів, обсягу й асортименту продукції, що випускається. Як бачимо, цей показник має тенденцію до збільшення, що є позитивною рисою

і свідчить про значне збільшення ефективності використання основних фондів підприємства.

Фондомісткість є величиною, оберненою до фондовіддачі, характеризує вартість основних засобів, необхідну для випуску продукції на суму в 1 грн. На нашому підприємстві показник зменшився на 0,15 грн, що свідчить про незначне покращення ефективності у 2018 році.

Показник фондоозброєність праці основними засобами вказує на вартість основних засобів, що припадає на одну особу промислово-виробничого персоналу на підприємстві. У 2018 р на підприємстві на одного працівника припадає основних засобів вартістю 575,83 тис. грн. За рахунок тенденції з 2017 року по 2018 рік фондоозброєність зменшилася на 190,36 тис. грн/чол, що свідчить про зниження технічної озброєності.

Розглянемо більш детально показники оцінки ефективності використання трудових ресурсів підприємства.

Абсолютні та відносні показники ефективності використання трудових ресурсів досліджуваного підприємства проаналізовані нами на підставі даних аналітичної таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Показники ефективності використання трудових ресурсів Філії ТДВ«Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за 2017-2018 рр.

Показник	Роки		Відхилення	
	2017	2018	Абсолютне	Відносне, %
Середньоспискова чисельність працюючих, чол.	135	169	34	25,19
Чистий дохід, тис.грн	141967	167644	25677,00	18,09
Продуктивність праці, тис. грн./ чол	1051,61	991,98	-59,63	-5,67
Фонд оплати праці, тис. грн.	11390	18292	6902,00	60,60
Середньомісячна заробітна плата, грн.	8238,27	11159,36	2921,09	35,46

Джерело: розраховано автором на основі звітності підприємства

Відповідно до таблиці 2. 3 можна побачити, що протягом досліджуваного періоду відбулись зміни в середньосписковій чисельності працюючих, що у 2018 році порівняно з 2017 роком чисельність збільшилась на 34 особи (25,19 %). Продуктивність праці в 2018 році порівняно з 2017 роком зменшилась на 59,63 тис. грн. (5,67 %). Відбулося зростання оплати праці у 2018 році на 60,6 %. Середньомісячна заробітна плата одного працівника зросла на 35,46 %.

Якщо говорити про відношення темпів росту продуктивності праці до темпів росту заробітної плати, то можна спостерігати великий розрив. Зниження темпів продуктивності праці можна пов'язати зі значним збільшенням працівників в 2018 р. та збільшенням середньомісячної заробітної плати.

Також, для оцінки та аналізу виробничо-господарської діяльності Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» 2017-2018 рр. можна використати інформацію про склад та структуру елементів його операційних витрат (табл. 2. 4).

Таблиця 2. 4

Склад і структура елементів операційних витрат Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» 2017-2018 рр.

Показник	тис. грн.		%		Відхилення	
	2017	2018	2017	2018	Абсолютне	Відносне %
Матеріальні витрати,	234190	304821	79,94	78,73	70631,00	30,16
Витрати на оплату праці	11390	18292	3,89	4,72	6902,00	60,60
Відрахування на соціальні заходи	2522	3959	0,86	1,02	1437,00	56,98
Амортизація	13294	16783	4,54	4,33	3489,00	26,24
Інші операційні витрати	31552	43301	10,77	11,18	11749,00	37,24
Разом	292948	387156	100	100	94208,00	32,16

Джерело: розраховано автором на основі звітності підприємства

Відповідно до таблиці 2. 4 можна побачити, що в 2018 році абсолютно всі елементи операційних витрат зросли, найбільше зросли витрати на оплату

праці, на 60,6 % та на відрахування на соціальні заходи 56,98 %. Це свідчить про те, що підприємство турбується про своїх працівників, але це може погано сказатись на його фінансовому стані. Збільшення операційних витрат у 2018 році порівняно з 2017 роком на 32,16 % може негативно вплинути на підприємство.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Оцінку структури джерел фінансових ресурсів досліджуваного підприємства проведемо за допомогою наступних показників:

1. Показник фінансової автономії - один з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів.

$$К_{автономії} = \frac{Власний\ капітал}{Сума\ пасивів} \quad (2.1)$$

$$К_{автономії\ 2016} = \frac{-546}{337156}$$

$$К_{автономії\ 2017} = \frac{-4980}{531000}$$

$$К_{автономії\ 2018} = \frac{-10680}{662442}$$

2. Показник фінансової стабільності - індикатор фінансової стійкості, який говорить про здатність компанії відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспективі. Значення показника вказує на те, скільки гривень власного капіталу припадає на кожну гривню зобов'язань компанії. Високе значення говорить про низький рівень фінансових ризиків.

$$К_{\text{фінансової стабільності}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Довгострокові зобов}'\text{язання} + \text{Короткострокові зобов}'\text{язання}} \quad (2.2)$$

$$К_{\text{фінансової стабільності 2016}} = \frac{-546}{0 + 337702}$$

$$К_{\text{фінансової стабільності 2017}} = \frac{-4980}{0 + 535980}$$

$$К_{\text{фінансової стабільності 2018}} = \frac{-10680}{0 + 673122}$$

3. Показник концентрації залучених коштів вказує на рівень левериджа компанії. Левередж означає використання фінансових інструментів або позикового капіталу з метою підвищення потенційної рентабельності інвестицій. У компанії, в якої сума позикового капіталу є значно вищою власного, рівень левериджа високий. У свою чергу, таке явище свідчить про високий рівень фінансових ризиків. Варто зауважити, що залучення позикового капіталу дозволяє забезпечити ріст компанії. Тому значна частина підприємств стабільно працює в умовах використання позикових коштів.

$$К_{\text{концентрації залучених коштів}} = \frac{\text{Сума позикового капіталу}}{\text{Сума активів}}$$

(2.3)

$$К_{\text{концентрації залучених коштів 2016}} = \frac{337702}{337156} > 1$$

$$К_{\text{концентрації залучених коштів 2017}} = \frac{535980}{531000} > 1$$

$$К_{\text{концентрації залучених коштів 2018}} = \frac{673122}{662442} > 1$$

4. Коефіцієнт фінансової залежності обернений до коефіцієнта автономії. Збільшення коефіцієнта $К_{ф.з.}$ у часі свідчить про підвищення частки позикових коштів у фінансуванні підприємств, і навпаки. Цей коефіцієнт показує скільки одиниць сукупних джерел припадає на одиницю власного капіталу.

$$К_{\text{фінансової залежності}} = \frac{\text{Сума пасивів}}{\text{Власний капітал}} \quad (2.4)$$

$$К_{\text{фінансової залежності 2016}} = \frac{337156}{-546}$$

$$К_{\text{фінансової залежності 2017}} = \frac{531000}{-4980}$$

$$К_{\text{фінансової залежності 2018}} = \frac{662442}{-10680}$$

5. Рекомендоване значення цього показника фінансового ризику ≤1. Зазначений коефіцієнт є узагальнюючим при аналізі фінансової стійкості підприємства. Зростання його значення свідчить про посилення залежності підприємства від позикових коштів і, відповідно, зниженні його фінансової стійкості. Якщо значення цього показника дорівнює 1, то це означає, що на одну гривню, вкладену у власний капітал підприємства, припадає одна гривня позикових коштів. Це крайня межа (рівність між власними та позиковими коштами підприємства), яка явно показує міру його фінансової стійкості.

$$К_{\text{фінансового ризику}} = \frac{\text{Поточні зобов`язання}}{\text{Власний капітал}} \quad (2.5)$$

$$К_{\text{фінансового ризику 2016}} = \frac{337702}{-546}$$

$$К_{\text{фінансового ризику 2017}} = \frac{535980}{-4980}$$

$$К_{\text{фінансового ризику 2018}} = \frac{673122}{-10680}$$

Результати аналізу фінансового стану підприємства, для зручності, розглянемо в таблиці 2. 5.

Таблиця 2.5

Показники фінансового стану Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за 2016-2018 рр.

Показник	Роки		
	2016	2017	2018
1	2	3	4
$К_{\text{автономії}}$	Від'ємне значення	Від'ємне значення	Від'ємне значення

Продовження таблиці 2. 5

1	2	3	4
$К_{фінансової\ стабільності}$	Від'ємне значення	Від'ємне значення	Від'ємне значення
$К_{концентрації\ залучених\ коштів}$	>1	>1	>1
$К_{фінансової\ залежності}$	Від'ємне значення	Від'ємне значення	Від'ємне значення
$К_{фінансового\ ризику}$	Від'ємне значення	Від'ємне значення	Від'ємне значення

Джерело: розраховано автором на основі звітності підприємства

Аналіз джерел фінансових ресурсів Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за 2016-2018 роки наглядно нам показує, що підприємство є дочірньою компанією і вона не має власного капіталу, а точніше має від'ємний власний капітал, тобто її фінансове положення напряму залежить від положення материнської компанії. Від'ємне значення по розділу сформовано за рахунок непокритого збитку, що негативно характеризує діяльність підприємства.

Розглянемо основні показники ліквідності підприємства:

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності дозволяє визначити частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається за формулою:

$$К_{абсол.\ ліквідності} = \frac{\text{Грошові кошти та їх еквіваленти}}{\text{Поточні зобв'язання}} \quad (2.6)$$

$$К_{абсол.ліквідності\ 2016} = \frac{141}{337702} = 0{,}0004$$

$$К_{абсол.ліквідності\ 2017} = \frac{846}{535980} = 0{,}002$$

$$К_{абсол.ліквідності\ 2018} = \frac{596}{673122} = 0{,}001$$

2. Коефіцієнт поточної ліквідності — показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів – грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості. Цей показник показує

платіжні можливості підприємства щодо погашення поточних зобов’язань за умови своєчасного здійснення розрахунків з дебіторами. Теоретично значення коефіцієнта вважається достатнім, якщо воно перевищує 0,6. Розраховується за формулою:

$$К_{пот.ліквідності} = \frac{Оборотні\ активи}{Поточні\ зобов'язання} \quad (2.7)$$

$$К_{пот.ліквідності\ 2016} = \frac{244266}{337702} = 0{,}72$$

$$К_{пот.ліквідності\ 2017} = \frac{425569}{535980} = 0{,}79$$

$$К_{пот.ліквідності\ 2018} = \frac{549007}{673122} = 0{,}82$$

3. Коефіцієнт швидкої ліквідності - індикатор короткострокової ліквідності компанії, який вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів. Норматив показника знаходиться в межах 0,5-1 і вище. Таке значення вказує на те, що в компанії досить ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями.

$$К_{швидк.ліквідності} = \frac{Оборотні\ кошти - Запаси}{Поточні\ зобов'язання} \quad (2.8)$$

$$К_{швидк.ліквідності\ 2016} = \frac{244266 - 15045}{337702} = 0{,}68$$

$$К_{швидк.ліквідності\ 2017} = \frac{425569 - 24074}{535980} = 0{,}75$$

$$К_{швидк.ліквідності\ 2018} = \frac{549007 - 20428}{673122} = 0{,}79$$

Результати розрахунків наведено в таблиці 2. 6.

Таблиця 2. 6

Показники ліквідності Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за 2016-2018 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Рекомендоване значення
	2016	2017	2018	16/17	17/18	
$К_{абсол.ліквідності}$	0,0004	0,002	0,001	0,0016	- 0,001	Від 0,3 до 0,5
$К_{пот.ліквідності}$	0,72	0,79	0,82	0,07	0,03	Більше 0,6
$К_{швидк.ліквідності}$	0,68	0,75	0,79	0,07	0,04	В межах 0,5-1 і вище

Джерело: розраховано автором

Аналіз показників ліквідності Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» за 2016-2018 рр. показує, що дуже низькі значення має $К_{абсол.ліквідності}$ і, не зважаючи на незначний підйом в 2017 році, в 2018 році продовжив знижуватись, це свідчить про те, що у разі термінової необхідності підприємство ніяк не зможе розрахуватися з короткостроковими зобов`язаннями, але враховуючи, що це не самостійне підприємство, а філія – це допустимо. У 2016-2017 роках зростали $К_{пот.ліквідності}$ та $К_{швидк.ліквідності}$ на 0,07 одиниці кожен, а у 2017-2018 роках на 0,03 і 0,04 одиниці відповідно. Обидва показника знаходяться в межах норми, тому з погашеннями поточних та короткострокових зобов’язань за допомогою найбільшліквідних оборотних коштів та високоліквідних активів не повинно виникнути проблем.

Отже, не зважаючи на те, що Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» являються лідером на ринку дитячого харчування, ефективність підприємства бажає кращого. Показники фінансового стану та техніко-економічні показники підприємства показують, чо рівень витрат на виробництво та реалізацію продукції перевищують вигоди, тому підприємство 2 роки поспіль має збитки.

2. 3. Асортимент продукції та історія випуску продуктових новинок

Після відкриття підприємства в 2012 році перші роки роботи під ТМ «Яготинське для дітей» споживачам пропонували наступний асортимент:

- Молоко стерилізоване, вітамінізоване. Високоякісний продукт, спеціально розроблений для немовлят. Він враховує потреби маляти в білку, кальції й вітамінах. Основа молока – винятково добірне сертифіковане коров'яче молоко, яке поставляють фермерські господарства, яке додатково збагачується потрібними вітамінами А, D, Е.

Продукт призначений для прикорму малят віком від 9 місяців.

Випускається молоко в декількох зручних форматах:

– меншому – скляна пляшка 200 г., Тетра Пак із трубочкою 200 г.,

– більшому – великі економічні упаковки Тетра Пак по 500 і 1000 г.

- Йогурт без цукру, на фруктозі. Поєднання смачного з корисним – саме в цьому сила йогуртів «Яготинське для дітей». Традиційні українські фрукти й овочі, дбайливо вирощені в екологічно чистих регіонах країни, дозволяють малюку одержати увесь спектр необхідних для нього корисних речовин. Єдиним інгредієнтом, що завозиться з закордону, є банан, що чудово поєднується з корисним гарбузом.

Крім йогурту Банан-гарбуз, «Яготинське для дітей» виробляє ще два смаки – Малина-шипшина і Яблуко-морква.

- Кефір вітамінізований. Класичний рецепт, високоякісне сертифіковане коров'яче молоко, найкращі закваски виробництва Данії й вітаміни А, D, Е – це основа кефіру «Яготинське для дітей». Продукт призначений для прикорму дітей віком від 8 місяців і малят раннього віку.

- Сир кисломолочний. Натуральний кисломолочний продукт, виготовлений на основі коров'ячого молока. Сир виробляється на сучасному європейському обладнанні закритого циклу, що виключає прямий контакт людських рук із продукцією під час її виробництва.

Сирок «Яготинське для дітей» випускається в пластикових стаканах по 50 і 100 г.

Продукт призначений для харчування й прикорму дітей віком від 6 місяців.

- Паста сиркова з наповнювачем. Сирок з наповнювачем «Яготинське для дітей» поєднав у собі кисломолочний сир та фрукти та ягоди. У складі сирка немає цукру. Підсолоджувачем є натуральна фруктоза.

Випускається з чотирма наповнювачами – Чорниця, Персик, Малина-червона смородина й Груша-кукурудза.

Сиркова паста Чорниця й Персик призначені для прикорму діточок віком від 6 місяців, а Малина-червона смородина й Груша-кукурудза – від 8 місяців.

З 12 червня 2014 року Філія поступова почала випускати новинки і першою став винахід Яготинського маслозаводу — славнозвісну закваску було адаптовано для прикорму малят від 8 місяців.

Біфідопродукт кисломолочний «Заквасочка» вітамінізований ТМ «Яготинське для дітей» — це новий унікальний продукт на основі чистих культур молочнокислих та біфідобактерій. Цей продукт має м’який та ніжний кисломолочний смак і запах, що подобається малюкам, а також збагачений вітамінами А, D, Е. Він легко і швидко засвоюється, допомагає працювати травній системі, нормалізує сон та підтримує імунну систему.

В порівнянні з кефіром, «Заквасочка» має інший набір корисних молочнокислих мікроорганізмів, що забезпечують її більш в’язку консистенцію. Через більш низьку кислотність «Заквасочка» м’якша на смак, ніж кефір. Крім того, через вміст кефірних грибків, кефір проходить кислотне бродіння, а «Заквасочка» — ні, тому вона більш стійка до підвищення температури і краще зберігається.

20 червня 2014 року на офіційному сайті «Молочного альянсу» було повідомлено про розширення лінійки смаків йогурту з наповнювачем «Персик» для дітей віком від 8 місяців та сиркової пасти з наповнювачем

«Банан» для дітей віком від 6 місяців. Нові смаки стали переможцями дегустаційного дослідження серед мам та малюків.

20 липня 2015 року підприємство представило сезонну новинку — сиркову пасту з наповнювачем «Яблуко».

25 листопада 2016 року ТМ «Яготинське для дітей» випустило на ринок новий продукт — готові молочні кашівиготовлені на основі молока з додаванням трьох злаків на вибір: рису, гречаної і пшеничної крупи. Новий продукт став незамінним помічником для батьків, оскільки каші повністю готові до вживання. Саме тому, вони дадуть змогу батькам витратити свій час не на готування їжі для малюка, а на улюблену справу. Молочні каші зі злаками вироблені на фруктозі та рекомендовані у якості прикорму від 6 місяців народження дитини. З готовими молочними кашами від ТМ «Яготинське для дітей» батьки будуть впевнені в тому, що їх малюк не залишиться голодним. Вони вироблені в зручній упаковці Тетра-пак, тому їх також можна брати з собою на прогулянку та у подорож.

31 жовтня 2017 року в молочно-рисову, молочно-пшеничну та молочно-гречану каші від ТМ «Яготинське для дітей» стали ще кориснішими, до їх складу стали додавати пробіотик інулін. Інулін — це харчове волокно, яке не засвоюється організмом людини, але є необхідною речовиною для функціонування органів травлення. Він є поживною речовиною для розвитку пробіотиків.

Виготовляються каші в упаковці Тетра-Пак, завдяки чому продукт має тривалий термін зберігання — 6 місяців. Зручна упаковка: має невеликі розміри, що дозволить дитині тримати кашу самостійно, з питною трубочкою, яка прикріплена до коробочки. Готовий продукт також має ідеальний обсяг для одноразового повноцінного прийому їжі — 200 грамів.

13 листопада 2017 року Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» запровадило виробництво абсолютно нового продукту — кисломолочного напою «Біолакт». Відмінність його від інших молочнокислих продуктів в тому, що він містить ацидофільну паличку.

Завдяки їй «Біолакт» має пробітичні властивості, що дає змогу підтримувати здорову мікрофлору кишечнику.

У складі нового продукту — молоко екстра класу, фруктоза та бактеріальні закваски. «Біолакт» розроблений з урахуванням потреб дитячого організму, він не містить консервантів та барвників і є джерелом поживних речовин і корисних бактерій. А скляна пляшечка, в яку розливається цей кисломолочний продукт, екологічна, безпечна, зберігає кальцій та вітаміни.

Спеціалісти рекомендують вводити «Біолакт» в раціон харчування дітей з 8 місяців, починаючи з однієї чайної ложки за одне годування, поступово доводячи до 100 грамів в 9 місяців; до 150 — в 10 місяців та до 200 грамів — в 12 місяців.

14 грудня 2017 року виробники ТМ «Яготинське для дітей» випустили на український ринок нову лінійку молочних продуктів для дітей від 3-х років. Під ТМ «Хопси» випускаються: питні йогурти з наповнювачами «полуниця», «персик» та «банан», а також ніжні сиркові десерти з наповнювачами «ваніль» та «полуниця».

«Хопси навчають дитину корисним звичкам та вірним цінностям. Продукція ТМ «Хопси» виробляється на двох підприємствах холдингу «Молочний альянс» — заводі дитячого харчування «Яготинське для дітей» та на ТДВ «Яготинський маслозавод», — розповіла маркетинг-директор ГК «Молочний альянс» Наталя Шадріна [33].

Історія героїв нового дитячого молочного бренду — казкова. Хопси — це веселі та невгамовні істоти, які мешкають в одному незвичайному дереві, посеред звичайного парку. Одного разу один хопс умовив своїх друзів на те, щоб відправитися досліджувати «далекі землі», що знаходяться за межами парку. Саме так і почалися пригоди хопсів, з яких вони дізнались багато нового та цікавого про навколишній світ. А усіма цікавинками хопси охоче діляться з тими, хто так само має жагу до знань та пізнання світу — дітьми.

Купуючи дитині молочну продукцію ТМ «Хопси», споживачі отримують гарантований подарунок: кожна одиниця буде мати подарунок-

історію: комікси, енциклопедію або вкладиш. Питні йогурти ТМ «Хопси» випускатимуться в ПЕТ-пляшці обсягом 200 г., ложкові йогурти — в стаканчику обсягом 115 г., сиркові десерти — в стаканчику обсягом 150 г.

22 грудня 2017 року дитяче ультрапастеризоване молоко ТМ «Яготинське для дітей» обсягом 200 г змінює упаковку. Відтоді воно випускається не в скляній пляшечці, а в упаковці Тетра-Пак з кришечкою. Зміна маленької упаковки обумовлена тенденціями споживчого ринку.

12 листопада 2018 року дитячий бренд «Хопси» розширив свій асортиментний портфель і випустили на ринок новинку — молочні коктейлі з трьома смаками: полуничним, шоколадним та пломбір з жирністю 2,5 %.

Випускаються коктейлі в зручній упаковці Тетра Пак, завдяки чому продукт має тривалий термін зберігання — 6 місяців. Готовий продукт також має ідеальний обсяг для одноразової порції молочного напою для дітей від 3-х років — 200 грамів.

Молочні коктейлі ТМ «Хопси», так само як йогурти та сиркові десерти, теж мають сюрприз. Однак, він знаходиться не під упаковкою, а у мобільному додатку «ХопсиAR».

18 грудня 2018 року завод дитячого харчування «Яготинське для дітей» запускає виробництво нової асортиментної позиції — молока дитячого безлактозного.

«Фермент, що використовується для виробництва безлактозного молока, пройшов низку обов'язкових експертиз, за висновком яких, він дозволений для використання у виготовленні продуктів дитячого харчування. Виробництво безлактозного молока здійснюється на спеціалізованому підприємстві на високотехнологічному обладнанні із застосуванням ферментативного способу виробництва та сучасних технологій ультрапастеризації», — зазначила головний технолог АТ «Молочний альянс» Ольга Степаненко [34].

Безлактозне молоко ТМ «Яготинське для дітей» пройшло ряд досліджень. Його безпечність та якість підтверджена Висновком державної

санітарно-гігієнічної експертизи. За рахунок розщеплення лактози на глюкозу і галактозу, продукт має дуже приємний солодкий присмак і зберігає всю користь натурального молока.

«Унікальність безлактозного молока ТМ «Яготинське для дітей» перед безлактозним молоком інших виробників полягає у тому, що наше молоко входить до категорії „дитяче“ і призначене для дітей від 9 місяців. Але його можуть вживати й дорослі, які мають непереносимість лактози», — підкреслила начальник лабораторії з контролю виробництва Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» Людмила Бардакова [35].

Безлактозне молоко ТМ «Яготинське для дітей» випускатиметься в упаковці Тетра Пак масою 950 грам.

10 січня 2019 року кисломолочний продукт від бренду «Яготинське для дітей», який до того часу вироблявся під назвою «Біолакт», відтоді виходитиме у світ як «Біфілакт». Зміна назви обумовлено необхідністю більш розгорнутого інформування споживачів щодо наявності біфідобактерій в продукті, які є дуже корисними для процесу травлення в організмі.

6 червня 2019 року ТМ «Яготинське для дітей» розширює свій продуктовий портфель та запускає виробництво трьох нових сиркових паст та трьох нових питних йогуртів з наповнювачами. А саме:

- Йогурт «Абрикос-обліпиха» 2,5 % м. ч. ж.;
- Йогурт «Банан-полуниця» 2,5 % м. ч. ж.;
- Йогурт «Малина-буряк» 2,5 % м. ч. ж.;
- Паста сиркова «Яблуко-полуниця» 4,2 % м. ч. ж.;
- Паста сиркова «Груша-банан» 4,2 % м. ч. ж.;
- Паста сиркова «Малина-слива» 4,2 % м. ч. ж..

Зведемо весь асортимент в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Характеристика асортименту Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»

Найменування	Формат випуску	Різновиди	Характеристика
1	2	3	4
ТМ «Яготинське для дітей»			
Молоко стерилізоване, вітамінізоване, 3,2% м.ч.ж.	Тетра Пак 200г., 500 і 1000г.	х	Продукт призначений для прикорму малят віком від 9 місяців.
Йогурт без цукру, на фруктозі, 2,5 % м.ч.ж.	Скляна пляшка 200г.	Банан-гарбуз; Малина-шипшина; Яблуко-морква; Персик; Абрикос-обліпиха; Банан-полуниця; Малина-буряк.	Для дітей від 8 місяців.
Кефір вітамінізований, 3,2% м.ч.ж.	Скляна пляшка 200г.	х	Продукт призначений для прикорму дітей віком від 8 місяців.
Сир кисломолочний, 5,0% м.ч.ж.	Пластиковий стакан 100г.	х	Продукт призначений для харчування і прикорму дітей віком від 6 місяців.
Паста сиркова з наповнювачем, 4,2% м.ч.ж.	Пластиковий стакан 100г.	Чорниця й Персик; Банан; Яблуко.	Призначені для прикорму діточок віком від 6 місяців.
		Малина-червона смородина; Груша-кукурудза; Яблуко-полуниця; Груша-банан; Малина-слива.	Призначені для прикорму діточок віком від 8 місяців.
Біфідопродукт кисломолочний «Заквасочка»	Скляна пляшка 200г.	х	Закваску було адаптовано для прикорму малят від 8 місяців.

Продовження таблиці 2. 7

1	2	3	4
Готові молочні каші зі злаками на фруктозі, 2,0% м.ч.ж.	Тетра Пак 200г.	Рисова; Пшенична; Гречана.	Рекомендовані у якості прикорму від 6 місяців народження дитини.
Біфілакт, 3,2 % м.ч.ж.	Скляна пляшка 200г.	х	Спеціалісти рекомендують вводити в раціон харчування дітей з 8 місяців, починаючи з однієї чайної ложки за одне годування, поступово доводячи до 100 грамів в 9 місяців; до 150 — в 10 місяців та до 200 грамів — в 12 місяців.
Молоко дитяче безлактозне, 3,2 % м.ч.ж.	Тетра Пак 950г.	х	Призначене для дітей від 9 місяців.
ТМ «Хопси»			
Питні йогурти, 1,5% м.ч.ж.	ПЕТ пляшка 180г.	Полуниця; Персик; Банан.	Від 3-х років.
Густі йогурти, 1,5% м.ч.ж.	Пластиковий стакан 115г.		
Сиркові десерти	Пластиковий стакан 125г.	Ваніль; Полуниця.	
Молочні коктейлі	Тетра Пак 200г.	Полуниця; Шоколад; Пломбір.	

Джерело: розроблено автором

Задоволення потреб населення в продуктах харчування вимагає, щоб підприємства харчової промисловості виконували план не тільки в загальному обсязі продукції, але і по асортименту і структурі.

Отже, товарний асортимент — це група товарів, які тісно зв'язані між собою за схожістю їх функціонування, використовують подібні сегменти ринку, види торговельних підприємств або діють у однакових діапазонах цін.

Товарний асортимент характеризується:

- шириною, тобто наявністю асортиментних груп;

- глибиною, тобто наявністю позицій у асортиментній групі.

Ширина товарного асортименту ТМ «Яготинське для дітей» складається з 9 найменувань, в той час, як його глибина налічує 27 позицій.

Товарний асортимент ТМ «Хопси» має ширину – 3, а глибину – 11 товарі.

В підсумку Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» налічує 12 асортиментних груп та 38 позицій у цих асортиментних групах для дітей віком від 6 місяців і старше та для дітей від 3-х років.

Висновки до розділу 2

Молоко і молокопродукти займають вагоме місце у світових ресурсах продовольчої продукції. Молоко вживає практично все населення світу. А особливі вимоги висуваються для виробництва молочного дитячого харчування.

Обсяг молочної продукції в загальній кількості дитячого харчування складає більше 50 % і з кожним роком зростає. Не зважаючи на це, ринок є дефіцитним і тому питання у налагодженні виробництва дитячого харчування усіх товарних груп в Україні стоїть дуже гостро. Стабільність досліджуваної галузі виробництва залежить від створення та реалізації чіткої стратегічної програми на державному рівні із невід'ємним фінансовим забезпеченням. Саме тоді вітчизняні виробники молочної продукції дитячого харчування (і не тільки) зможуть максимально розгорнути свою виробничу діяльність та підвищити її конкурентоспроможність як на вітчизняному, і на міжнаціональному рівні.

Лідером з виробництва молочної дитячої продукції для немовлят в Україні є Філія «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» - це новітній для України окремий спеціалізований завод по виготовленню

молочної продукції дитячого харчування. Підприємство оснащене європейским обладнанням закритого циклу, щоб забезпечити найвищу якість продукції та безпеку маленьких споживачів. Що року, від запуску заводу, власники інвестують великі кошти, щоб покращувати якість продукціїї та розширювати асортимент.

На сьогодні Філія «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» має дві торгові марки: ТМ «Яготинське для дітей» - продукція для дітей від 5 місяців народження та ТМ «Хопси» - для дітей віком від 3-х років.

Асортимент ТМ «Яготинське для дітей» складається з кефіру, кисломолочного сиру, сиркових паст, молока безлактозного та звичайного, біфілакту та «Заквасочки».

Під ТМ «Хопси» виготовляють йогурти питні та густі, молочні коктейлі та сиркові десерти.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ТА ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ПРОДУКТУ НА ФІЛІЇ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД» «ЯГОТИНСЬКЕ ДЛЯ ДІТЕЙ»

3. 1. Прийняття управлінського рішення щодо виготовлення нового продукту

Результатом конкретної управлінської діяльності менеджменту є управлінське рішення. Основа управління — прийняття рішень. Вироблення і прийняття рішень — творчий процес у діяльності керівників будь-якого рівня, який, зокрема, включає:

- вивчення проблеми на основі отриманої інформації;
- конкретизацію рішення для його виконавців;
- вироблення і постановку цілі;
- прийняття рішення;
- вибір і формування оптимального рішення;
- вибір і обґрунтування критеріїв ефективності (результативності) й можливих наслідків прийнятого рішення;
- обговорення із фахівцями різних варіантів розв'язання проблеми (завдання).

Технологія менеджменту розглядає управлінське рішення як процес, що складається з трьох стадій: підготовки, прийняття і реалізації рішення.

Економічний аналіз ситуацій на мікро- й макрорівні здійснюється на стадії підготовки управлінського рішення. Він включає пошук, збирання та обробку інформації. Водночас виявляються і формуються проблеми, що потребують розв'язання. Розробка й оцінка альтернативних рішень і курсів дій, що проводяться на основі багатоваріантних розрахунків, відбувається на стадії прийняття рішень. При цьому проводиться відбір критеріїв вибору оптимального рішення — вибір і прийняття найкращого рішення.

На стадії реалізації рішення вживають заходи щодо конкретизації рішення і доведення його до виконавців, здійснюють контроль за ходом його виконання, вносять необхідні корективи й дають оцінку отриманого від виконання рішення результату. Свій конкретний результат має кожне управлінське рішення. Тому метою управлінської діяльності є надходження таких форм, методів, засобів та інструментів, які за конкретних обставин і умов могли б сприяти досягненню оптимального результату.

Управлінські рішення можуть бути обґрунтованими, прийнятими на основі економічного аналізу й багатоваріантного розрахунку, а також інтуїтивними, які хоч і дають змогу зекономити час, однак містять невизначеність та імовірність помилок.

Достовірна, поточна й прогнозуюча інформація, аналіз усіх факторів, що впливають на рішення, з урахуванням передбачення його можливих наслідків — основа, на якій мають прийматися рішення. Керівники зобов'язані постійно і всебічно вивчати інформацію, що надходить, для підготовки й прийняття на її основі управлінських рішень, які потрібно погоджувати на всіх рівнях внутрішньофірмової та ієрархічної піраміди управління.

Ухвалені рішення надходять у виконавчі органи й підлягають контролю за їх реалізацією.

У системі управління треба додержувати принципу вибору правильного рішення, яке приймається з певного набору рішень. Чим більший вибір, тим ефективніше управління.

При виборі управлінського рішення до нього ставляться такі вимоги: оперативність виконання, адресність до виконавців, обґрунтованість, короткість і чіткість, конкретність у часі.

Виділяють такі вимоги, що ставляться до технології менеджменту:

- вибір і прийняття рішень мають відображати можливості тих рівнів управління, які зацікавлені в їх реалізації або на які буде покладено їх виконання;

- інформація має надходити від усіх підрозділів фірми, що перебувають на різних рівнях управління і виконують різні функції;

- формування проблем, розробка й вибір рішення мають бути зосереджені на тому рівні ієрархії управління, де для цього є відповідна інформація;

- в ієрархії управління слід суворо додержувати супідрядності у стосунках, високої вимогливості, беззаперечного підпорядкування та жорсткої дисципліни.

Прийняття управлінських рішень передбачає використання безпосередніх (прямих) горизонтальних зав'язків, ієрархії, формальних правил і процедур, планів, цільових міжфункціональних груп. Розглянемо кожен з цих факторів.

Процес прийняття управлінського рішення щодо розробки нового продукту починається з розробки самого товару. Отже:

1. Розробка рецептури продукту. Працівники лабораторії розробляють рецептуру продукту, дегустують і оцінюють продукт. Відповідальним за даний етап є начальник лабораторії.

2. Аналіз попиту на новий продукт. Працівники збутового відділу досліджують ємність ринку, географію ринку, демографічну характеристику потенційних споживачів та можливий обсяг попиту на продукт. Відповідальним за даний етап є начальник відділу збуту.

3. Розробка плану виробництва. План виробництва продукції розробляється на рік з розподілом по кварталах і місяцях з урахуванням:

- маркетингових досліджень ринків збуту, які надає торговий дім;

- виробничих можливостей підприємства, які надає головний інженер;

- фактичної відправки готової продукції і її залишків на складі, які надає завідувач складу.

Проект плану узгоджується з головним інженером та затверджується директором. Затверджений директором план виробництва знаходиться у головного бухгалтера підприємства.

4. Розробка фінансового плану. Бухгалтерський відділ розраховує необхідні грошові кошти для реалізації проекту, джерела та умови їх одержання, економічний ефект після впровадження проекту. Відповідальним за даний етап є головний бухгалтер.

5. Розробка зведеного проекту. Бухгалтерський відділ прогнозує і розраховує всі можливі сценарії розвитку при реалізації даного продукту. Відповідальним за даний етап є головний економіст.

6. Остаточне прийняття рішення. Рішення щодо впровадження нового продукту приймається директором підприємства після аналізу всієї наданої йому інформації та обґрунтування результатів реалізації даного рішення всіх начальників структурних підрозділів.

Отже, можна зробити висновок, що найважливіші рішення приймає керівник підприємства за підтримки керівників структурних підрозділів.

Процес прийняття рішення щодо впровадження нової продукції на Філії ТДВ «Яготинскій маслозавод» «Яготинське для дітей»можна поділити на чотири послідовні стадії.

На першій стадії розробляють ідею або концепцію нового товару. Ідеї для нових товарів і нових сфер підприємницької діяльності збираються від усіх підрозділів Філії, а також від покупців (замовників) у відділ нових товарів (чи відділ маркетингу), де фахівці здійснюють оцінку технічних і економічних можливостей підприємства і запитів на ринку. У разі позитивної оцінки перспектив нового товару фахівці готують пропозицію, яка використовується поряд з пропозиціями на інші товари для визначення і вивчення пріоритетності.

Як правило, такий комітет створюється на рівні вищого керівництва фірми й забезпечує загальне керівництво всім процесом інновації на нові товари.

На другій стадії відбувається розробка виробів силами технологічних фахівців і фахівців-маркетологів, якщо пропозиція отримала підтримку комітету на нові товари.

Інженери з виробництва вивчають попередню конструкцію виробів за такими показниками, як якість, вартість, довговічність і у разі потреби вносять до конструкції зміни. Для оцінки вартості одиниці виробу, продажної ціни, прибутку, обсягу продажу й потенційно чистої окупності (рентабельності) кінцевий варіант виробів аналізується на кілька років уперед. Після цього для остаточного затвердження варіант виробу і план практичної реалізації ідеї по новій продукції знову надходить до комітету.

На третій стадії проводяться як лабораторні, так і «польові» (на ринку) випробування нового виробу. За результатами досліджень розробляється докладний план впровадження виробів на ринок, вносяться до них необхідні зміни. Водночас, виходячи з обсягу ринку, вирішується питання, чи варто фінансувати масове виробництво виробу.

На четвертій стадії здійснюється перехід до повно-масштабного виробництва на регулярній основі. Тут особлива увага приділяється таким питанням координації контролю якості: створенню запасів сировини, матеріалів і комплектуючих частин, рекламі й просуванню виробу на ринку, створенню системи оптового розподілу, стимулюванню продажу.

Загальне керівництво всім процесом виробництва нового виробу з підпорядкуванням йому функціональних фахівців, які пов'язані з цим процесом, часто покладається на інженера з виробництва. З числа фахівців під його керівництвом може бути створена управлінська група.

Активну участь у розробці нового продукту беруть виробничі відділення і підприємства. На етапах перевірки технологічності конструкторських ідей, освоєння нового продукту й запису його у виробництво цим структурам відводиться важлива роль.

Одне з важливих завдань, що вирішуються у виробничих відділеннях, — впровадження нової продукції. Виконання його потребує координації

зусиль працівників різних підрозділів: з виробництва й збуту, конструювання, технологічності.

Детальну послідовність заходів впровадження нового виду продукції та документи, що їх супроводжують наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Управлінське забезпечення впровадження і реалізації нового виду продукції Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей»

№	Заходи	Назва документа
1	2	3
1	Аналіз конкурентоспроможності підприємства Аналіз стану ринку дитячої молочної продукції Аналіз виробничої ситуації	Аналітичні звіти
2	Рішення щодо випуску нового виду продукту. Рішення керівника	Рішення Наказ про запуск у виробництво нового виду продукту
3	Внесення змін до корпоративного кодексу управляння підприємством	Кодекс корпоративного управління
4	Створення оперативного плану забезпечення випуску нового виду продукту Кошторис витрат на виконання проекту	Кошторис витрат Оперативний план
5	Внесення змін до бюджету	Наказ Новий бюджет
6	Зміни посадової інструкції головного технолога виробництва	Наказ Нова посадова інструкція
7	Проект положення про випуск нового виду продукту	Наказ Положення
8	Внесення змін до технологічної документації, яка регламентує виробництво продукції	Наказ про внесення змін
9	Вибір нового постачальника сировини	Звіт

Продовження таблиці 3. 1

1	2	3
10	Моніторинг нового постачальника та поставок	Інформація про постачальників Договори Графіки постачання Акти прийому-передачі Рахунки-фактури
11	Визначення нових комунікативних зав'язків виробництва з іншими структурними підрозділами.	Аналітичні записки
12	Внесення змін до Положення про діловодство	Положення про діловодство
13	Внесення змін до асортиментного портфелю підприємства	Положення про асортимент
14	Визначення механізму управління за впровадженням нового виду продукту	Інструкції Рекомендації Положення про регулювання і контролювання діяльності
15	Проведення аналізу якості нового продукту	Службова записка Технологічні документи
16	Планування продажів нового продукту	Службова записка Оперативний план
17	Представлення нового виду продукції	Сайт, сторінка на офіційному сайті, представлення буклетів усім стейк-холдерам підприємства
18	Аналіз продажів	Оперативний план

Джерело: розроблено автором

Оскільки інновації і нова продукція різко підвищують конкурентоспроможність підприємства, то вони є предметом комерційної таємниці, і фірми прагнуть запатентувати їх якомога швидше.

Основним фактором успіху нового продукту є наявність на підприємстві ефективної системи планування, що охоплює всі етапи розробки продукту.

На Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» добре налагоджена система збору, обробки інформації та прийняття управлінського рішення, адже підприємство регулярно пропонує новинки для своїх споживачів.

3.2. Обґрунтування доцільності виробництва молочно-злакових каш готових до вживання на безлактозному молоці

Створення та впровадження на ринок нових товарів пов’язане із великим комерційним ризиком.

Так як Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» вже випускає аналогічний продукт, молочні каші готові до вживання, ризики пов’язані з виробництвом товару мінімальні.

Лауреат Нобелівської премії, великий фізіолог Іван Павлов кожен день починав зі склянки молока та прожив 86 років. «Їжа, приготована самою природою», — так говорив він про цей продукт. Але однаково корисним молоко є не для всіх. За різними оцінками від 37 до 70 % людей мають непереносимість лактози. Однак сьогодні це вже не привід відмовлятися від улюблених молочних продуктів і молока [45]. Харчова промисловість навчилася отримувати безлактозні продукти, які не втрачають корисні якості внаслідок обробки. У них залишаються вітаміни, білки та інші поживні речовини.

Молоко — це унікальний продукт з оптимальним співвідношенням корисних речовин. Він містить 20 амінокислот, вісім із яких незамінні, важливі мінерали, вітаміни групи B, A, D. Звідси висновок, що молоко необхідно пити протягом усього життя [37]. Спеціально для тих, хто не може нормально засвоювати лактозу, виробляють так зване безлактозне молоко та його похідні продукти.

Актуальність дослідження світових тенденцій ринку безлактозної молочної продукції зумовлена необхідністю задоволення попиту, який утворися в Україні через постійно зростаючу чисельність населення із проблемами засвоєння лактози, що міститься у молоці великої рогатої худоби [39]. Молочна продукція відіграє велике значення у балансуванні раціону харчування населення та ключову роль у продовольчій безпеці країни. Зростання чисельності населення, яке через фізіологічні особливості відмовляється від традиційного виду молочної продукції, зумовлює переорієнтацію попиту до альтернативних продуктів харчування.

Безлактозне молоко - це звичне нам молоко, в якому лактозу штучно розділили на інші елементи. Таке молоко зазвичай рекомендують людям з лактозною непереносимістю, так як поживні і корисні речовини в ньому зберігають свої властивості.

Лактоза це складний цукор, який містить молочні продукти. Так склалося, що організми деяких людей не мають ферменту, який здатний переробити лактозу. Також бувають випадки, коли в організмі людини цей фермент є, але його недостатньо. Через нестачу цього ферменту людина після вживання молока може зіткнутися з діареєю, здуттям і порушенням травлення.

Майже кожна людина, що з’являється на світ, має вроджену здатність перетравлювати молоко, пояснює Джей А. Пермен, доктор медицини, професор педіатрії та директор відділення гастроентерології та харчування в медичній школі університету Джонса Хопкінса в Балтіморі. Проте у деяких людей здатність виробляти лактазу зменшується відразу після закінчення дитячого віку. Іноді ослаблення цієї здатності відбувається настільки поступово, що симптоми стають помітними тільки в дорослому віці, але в інших вони виникають вже в дитинстві [46].

Оскільки безлактозні продукти вважаються корисними та дієтичними, деякі включають їх у меню, дотримуючись моди та принципів ЗСЖ. За смаком таке молоко практично не відрізняється від звичайного та зберігає

необхідні для людини речовини. Це можливо завдяки сучасним технологіям, що застосовуються на виробництві.

Тим більше, в безлактозному молоці міститься чимало вітамінів і корисних речовин. Серед них:

- фосфор, який просто необхідний для зміцнення кісток;
- калій, який забезпечує повноцінну роботу серця;
- протеїн, необхідний для відновлення м'язової тканини;
- кальцій, завдяки якому нормалізується згортання крові і поліпшується здоров'я нігтів, зубів, кісток і волосся; вітамін D;
- вітамін А, який необхідний для зору і нормальної роботи імунної системи;
- вітаміни групи В, які нормалізують обмінні процеси, повноцінну роботу нервової та кровотворної системи.

У підсумку, безлактозне молоко приносить організму тільки користь. Але існують певні обмеження. Так, безлактозне молоко не можна пити понад міру. Молоді люди можуть вживати по три склянки в день, люди середнього віку - по дві склянки, а ось літнім варто пити тільки один стакан на добу.

Найкориснішим безлактозне молоко буде для дітей з непереносимістю лактози. Для зростаючого організму молоко і молочні продукти просто необхідні, а лактоза, розщеплена на елементи, не принесе проблем. Негативний вплив такого молока ще науково не доведений, тому поки можна припускати, що його немає.

Оскільки наукові дослідження в медицині зараз доводять, що непереносимість лактози зараз виявляють і в немовлят, яким для зростання необхідні поживні речовини, що містяться в молоці зараз, як ніколи актуально введення в асортимент продуктів дитячого харчування з безлактозного молока.

Філя ТДВ «Яготинский маслозавод» «Яготинське для дітей» з 18 грудня 2018 року є виробником молока дитячого безлактозного.

Також на рік раніше в 2017 році в продаж ввійшли молочні каші готові до вживання: пшенична, гречана та рисова під ТМ «Яготинське для дітей».

При плануванні асортименту звичайно вважають, що розробка нової моделі продукту є заходом, пов'язаним з малим ризиком, особливо якщо вона розробляється на основі вже добре відомого продукту, на готовій виробничій лінії, і зовсім ясно, що дана зміна необхідна та прийнятна для покупців.

Пропонуємо до введення в асортимент молочні каші готові до вживання на безлактозному молоці так само трьох видів: гречану, рисову та пшеничну.

Також Філію оснащено необхідним обладнанням для виробництва безлактозного молока та молочних каш готових до вживання, введення новинки, каш на безлактозному молоці готових до вживання, не потребує капітальних інвестицій, які необхідно вкладати в виробництво.

Ознайомимося з видами запропонованих до виробництва каш детальніше.

Каша молочно-гречана 2,0 % м.ч.ж. ТМ «Яготинське для дітей». Каша із мілко подрібненої гречаної крупи зварена на молоці із додаванням фруктози та повністю готова до вживання. Ця каша багата рослинними білками, цінними за амінокислотним складом. Вона не містить глютену, має максимальний вміст харчових волокон. У ній є вітаміни В1, В2, Е, солі заліза, магнію, калію і фосфору.

Склад:молоко коров’яче нормалізоване, фермент лактаза – 94,2 %, борошно гречане – 3 %, фруктоза – 1,5 %, мальтодекстрин, пребіотик – інулін – 0,7 %. Не містить сахарози. Без барвників. Без ГМО. Може містити сліди глютену.

Каша молочно-пшенична 2,0 % м.ч.ж. ТМ «Яготинське для дітей». Каша із мілко подрібненої пшеничної крупи зварена на молоці із додаванням фруктози та повністю готова до вживання. Завдяки наявності клітковини ця каша сприяє нормальному травленню.

Склад: молоко коров’яче нормалізоване, фермент лактаза – 94,2 %, борошно пшеничне – 3,6 %, фруктоза – 1,5 %, мальтодекстрин, пребіотик – інулін – 0,7 %.Не містить сахарози. Без барвників. Без ГМО. Містить глютен.

Каша молочно-рисова 2,0 % м.ч.ж. ТМ «Яготинське для дітей». Каша із мілко подрібненого рису зварена на молоці із додаванням фруктози та повністю готова до вживання. Каша не містить глютену. Найбагатша за змістом крохмалю. Молочно-рисова каша відноситься до дієтичних продуктів.

Склад: молоко коров’яче нормалізоване, фермент лактаза – 94,2 %, борошно пшеничне – 3,6 %, фруктоза – 1,5 %, мальтодекстрин, пребіотик – інулін – 0,7 %. Не містить сахарози. Без барвників. Без ГМО. Може містити сліди глютену.

Нижче наведено харчову цінність каш молочно-злакових безлактозних (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Поживна (харчова) цінність продукту каша молочно-злакова безлактозна, рідка, стерилізована ТМ «Яготинське для дітей»

Поживна (харчова) цінність	На 100 г	На порцію (200 г)
Енергетична цінність (калорійність)	326 кДж (78 ккал)	652 кДж (156 ккал)
Білки	3 г	6 г
Жири	2 г	4 г
Вуглеводи	12 г	24 г

Джерело: розроблено автором

Молочно-злакові безлактозні каші рекомендують до вживання дітям від 6 місяців поступово вводячи в раціон як прикорм з малих порцій.

Характеристики готового продукту наведено в таблиці нижче (табл.3.3).

Таблиця 3. 3

Характеристика безлактозних молочних каш

ТМ «Яготинське для дітей»

Упаковка	Tetra Brik Aseptic
Маса нетто	200 г
Строк та умови зберігання	6 місяців за температури +1...+25°С
Розмір упаковки	4,6×11,0×4,8 см
Розмір ящика	40,7×11,5×15,7 см
Кулькість в ящику	24 шт.

Джерело: розроблено автором на основі [35]

Щоб дізнатись кількість робочих днів на рік Філі ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» розрахуємо проміжну таблицю 3.4.

Таблиця 3.4

Розрахунок числа днів роботи за рік таблиця зайва.

Обладнання за закріпленим асортиментом	Календарний фонд часу	Зупинки з причин			Всього зупинки	Кількість днів роботи обладнання (гр.2 - гр.6)
		Вихідні і святкові	Ремонт обладнання			
			Поточний	Капітальний		
1	2	3	4	5	6	7
Фасувальний апарат	365	114	5	-	119	246

Джерело: розраховано автором

Ведучим обладнанням на підприємстві для виготовлення дитячої молочної продукції є фасувальний апарат, оскільки через нього проходить вся продукція, незалежно від її технологічного циклу.

Не дивлячись на те, що підприємство займає ведучу позицію по виготовленню і реалізації продукціїмолочного дитячого харчування в Україні, попит в країні недостатній (не потребує роботи підприємства на повну потужність). Максимальний обсяг виготовлення продукції на добу становить 200 т, але лінії не завантажені повністю. Пропонуємо збільшити виготовлення продукції на 9 т/добу за рахунок каш молочно-злакових безлактозних по 3 т кожного виду: молочно-пшеничної, молочно-гречаної та молочно-рисової.

Розрахуємо виробничу програму каш молочно-злакових безлактозних на Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» на проектний рік (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Розрахунок виробничої програми у натуральному виразі

Найменування продукції	Добовий обсяг, т	Коефіцієнт втрат	Фактичний добовий обсяг виробництва, т (гр.2*гр.3)	Річний обсяг виробленої продукції, т (гр.2 * гр.7 табл. 3.4)	Річний обсяг реалізованої продукції, т (гр.4 * гр.7 табл. 3.4)
1	2	3	4	5	6
Каші молочно-злакові безлактозні, рідкі стерилізовані	9	0,05	8,55	2214	2103,3

Джерело: розраховано автором

Щоб визначити реальний попит на нову продукцію, в першому проектному році будемо виготовляти лише 21 т каш молочних безлактозних. Якщо попит буде достатній, виробничі потужності дозволяють збільшити обсяг виготовлення продукції до 9 т на добу (табл. 3.5).

Розрахуємо фактичний обсяг виробничої програми в проектному році:

$$21 - 5\% = 19{,}95 \text{ т/рік}$$

Визначимо вартість сировини і матеріалів на виробництво 1 т каш молочно-злакових безлактозних, рідких, стерилізованих (табл. 3.6).

Таблиця 3. 6

Визначення вартості сировини та матеріалів на виробництво 1 т каш молочно-злакових безлактозних, рідких, стерилізованих

Найменування	Одиниці виміру	Норма витрат на 1 т	Ціна од. сировини, грн.	Сума, грн
1	2	3	4	5
Сировина				
Молоко коров'яче питне нормалізоване	кг	942	15,43	14535,06
Фермент лактаза	кг	2,8	75	210

Продовження таблиці 3. 6

1	2	3	4	5
Борошно злакове:	кг	36	Середня ціна: 27,01	972,36
пшеничне	кг		11,3	
гречане	кг		31,24	
рисове	кг		38,5	
Фруктоза	кг	15	43,46	651,9
Мальтодекстрин, пребіотик – інулін	кг	7	1066	7462
Разом сировини				23831,32
Пакувальні матеріали				
Tetra Brik Aseptic	шт.	5250	1,04	5460
Картонна коробка	шт.	209	5,35	1118,15
Скотч	м	200	0,05	10
Разом пакувальні матеріали				6588,15
Допоміжні матеріали				
Миючі засоби	кг	1	23	23
Дезінфікуючі засоби	кг	1	57,5	57,5
Перекис водню	л	0,1	55	5,5
Разом допоміжні матеріали				86
Всього				30505,47
Транспортно-заготівельні витрати (5%)				1525,27
Всього по статті				32030,74

Джерело: розраховано автором

Об’єм упаковки продукту 200 г. Розрахуємо кількість упаковки на 1 т виробу:

1000кг*1000/200г=5 000 (шт.) - упаковок на 1т каш-злакових безлактозних.

Обсяг необхідної кількості упаковки з урахуванням втрат (5 %) на 1 т виготовленої продукції, становитиме:

5000 + 5 % = 5250 шт.

Тобто втрати під час виробництва 1 т каш молочно-злакових безлактозних на підприємствістановлять 250 упаковок і 50 кг продукту.

Розрахуємо норми витрат енергоресурсів для виробництва 1 т каш-злакових безлактозних. Дані представимо у вигляді табл. 3.7.

Таблиця 3. 7

Норми витрат енергоресурсів на 1 т каш молочно-злакових безлактозних, рідких, стерилізованих

Енерговитрати	Одиниця виміру	Норма витрат на 1 т	Ціна за од., Грн.	Сума, грн.
Пара	т	0,6	352	211,2
Електроенергія	кВт/год	211	2,4	506,4
Вода	$м^3$	8,5	20,4	173,4
Холод	тис.ккал.кДж	48,1	2,7	129,87
Всього по статті				1020,87

Джерело: розраховано автором

Щоб розрахувати фонд оплати праці на виробництво 1 т продукції в проектному році візьмемо за основу витрати на оплату праці за 2018 рік, які становили за даними підприємства 614,52 грн./т.

Щоб дізнатись витрати на оплату праці на 1 т/рік в проектному році збільшимо суму цих витрат 2018 року на планований відсоток збільшення мінімальної заробітної плати в 2019 р., який становить 12,1%:

614,52 + 12,1% = 688,88 грн./т

Визначимо відсоток відрахувань на соціальні заходиФілії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» в 2018 році:

3959 / 18292 * 100 = 21,64 %

Відсоток Єдиного соціального внеску в Україні становить 22 %, а на досліджуваному підприємстві 21,64 %. Фактичне значення відсотку відрахувань може бути нижче за рахунок певних пільгових категорій робітників, які працюють на підприємстві.

Тепер можемо дізнатись витрати на соціальні заходи за проектний рік:

688,88 * 21,64 % = 149,07 грн./т

Витрати на утримання та експлуатацію устаткування на 1 т готової продукції приймаємо у 50% від заробітної плати персоналу, а загальновиробничі витрати приймаємо у розмірі ФОП.

Витрати на утримання та експлуатацію обладнання на виробництво 1 т продукції: 344,44 грн.

Загальновиробничі витрати на 1 т: 688,88 грн.

Виробнича собівартість 1 т продукції представлена у табл. 3. 8.

Таблиця 3. 8

Планова калькуляція каш молочно-злакових безлактозних, рідких, стерилізованих 200 г

№	Найменування статей	Витрати на 1 т, грн.
1	Сировина і матеріали	32030,74
2	Паливо та енергія	1020,87
3	Фонд оплати праці	688,88
4	Відрахування на соціальні заходи	149,07
5	Витрати на утримання та експлуатацію устаткування	344,44
6	Загальновиробничі витрати	688,88
7	Виробнича собівартість	34922,88
8	Адміністративні витрати	1746,14
9	Витрати на збут	3492,29
10	Повні витрати	40161,31

Джерело: розраховано автором

Також слід врахувати адміністративні витрати та витрати на збут.

Адміністративні витрати приймаємо на рівні 5 % від виробничої собівартості: 1746,14 грн.

Витрати на збут приймаємо на рівні 10 % від виробничої собівартості: 3492,29 грн.

Отже повні витрати на виробництво 1 т каш молочно-злакових безлактозних, рідких, стерилізованих складуть: 40161,31 грн.

Наступним кроком розрахуємо відпускну ціну підприємства (табл. 3.9).

Таблиця 3. 9

Відпускна ціна 1 т каш молочно-злакових безлактозних, рідких, стерилізованих

№	Показник	Сума, грн.
1	2	3
1	Повні витрати на виробництво і реалізацію	40161,31
2	Рентабельність, %	20
3	Прибуток	8032,26
4	Відпускна ціна підприємства (без ПДВ)	48193,57

Продовження таблиці 3. 9

1	2	3
5	ПДВ 20%	9638,71
6	Відпускна ціна з ПДВ	57832,28

Джерело: розраховано автором

Ціна 1 упаковки каші молочно-злакової безлактозної 200 г без ПДВ з урахуванням втрат буде складати 9,64 грн.

Ціна 1 упаковки з ПДВ становитиме 11,57 грн.

Ціна з торгівельною націнкою в 15 %: 13,3 грн.

Розрахувавши відпускну ціну каш молочно-злакових безлактозних, рідких, стерилізованих 200 г, наведемо розрахунок виробничої програми і вартісному виразі:

48193,57* 19,95 = 961461,72 грн.

Обсяг чистого доходу від реалізації каш молочно-злакових безлактозних, рідких, стерилізованих 200 г становить 961461,72 грн., а повні витрати на виробництво та реалізацію складуть:

40161,31 * 21 = 843387,51 грн.

Відповідно прибуток від запропонованого заходу: 118074,21 грн.

Чистий прибуток від запропонованого заходу(враховуємо ставку податку на прибуток 18 %): 96820,85 грн.

Розраховані дані узагальнимо в таблиці 3. 10.

Таблиця 3. 10

Розрахунок ефективності від впровадження заходу

Показник	Значення
Випуск продукції, т	19,95
Чистий дохід від реалізації продукції, грн.	961461,72
Повні витрати на виробництво і реалізацію, грн.	843387,51
Прибуток від реалізації продукції, грн.	118074,21
Чистий прибуток, грн.	96820,85

Джерело: розраховано автором

Як видно за даними табл. 3.7, обсяг каш молочно-злакових безлактозних, рідких, стерилізованих у натуральному вираженні 19,95 т/рік

дозволитьдізнатись існуючий попит на нову продукцію і в майбутньому більш повно використовувати виробничі лінії підприємства. У вартісному виразі чистий дохід Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» від запропонованого заходу становитиме 961461,72 грн., при цьому повні витрати на виробництво та реалізацію складуть 843387,51 грн., прибуток від реалізації продукції в рамках заходу складе 118074,21 грн. при умові, що вся виготовлена продукція буде реалізована в тому ж році, а чистий прибуток - 96820,85 грн.

3.3. Вплив випуску нового продукту на основні показники діяльності суб'єкта господарювання

Із збільшенням обсягу виробництва та реалізації продукції виникає потреба у розрахунку зміни суми оборотних коштів. Розрахунок вартості оборотних коштів проводиться на підставі розрахованої вартості окремих елементів при виробництві продукції та рекомендованих нормативів.

Для виконання даних розрахунків необхідно виконати наступні розрахунки: вартість сировини та матеріалів, а також допоміжних матеріалів на річний обсяг виробництва (табл. 3. 11).

Таблиця 3.11

Розрахунок вартості сировини, матеріалів та допоміжних матеріалів на річний обсяг виробництва продукції

Елемент оборотних коштів	Всього витрат на 1 т продукції, грн.	Транспортні витрати, грн. 5%	Витрати з врахуванням транспортних витрат, грн. (гр.2+гр.3)	Річний обсяг виробництва, т	Загальні витрати на річний обсяг продукції, тис. грн. (гр.4*гр.5) /1000
Сировина та матеріали	23831,32	1191,57	25022,89	21	525,481
Допоміжні матеріали	6674,15	333,71	7007,86	21	147,165

Джерело: розраховано автором

Норматив оборотних коштів визначається у відсотках до вартості і складає 3% на сировину та основні матеріали, 8 % – для придбання допоміжних матеріалів (табл. 3. 12).

Таблиця 3. 12

Розрахунок оборотних коштів підприємства

Елемент оборотних коштів	Дані для розрахунку		Сума оборотних коштів, тис.грн.
	Витрати, тис. грн	Норматив, %	
Сировина та матеріали	525,481	3	15,764
Допоміжні матеріали	147,165	8	11,773
Всього			27,537

Джерело: розраховано автором

Отже зміна нормативу оборотних коштів складе ΔОК = 27,537 тис. грн.

На основі проведених розрахунків визначимо показники економічної ефективності впровадження даного проекту підприємства. Розрахунки наведемо в таблиці (табл. 3.13).

Визначимо собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати та витрати на збут на весь обсяг продукції.

Собівартість реалізованої продукції:

34922,88 * 21 / 1000 = 733тис. грн.

Адміністративні витрати:

1746,14 * 21 / 1000 = 37тис. грн.

Витрати на збут:

3492,29 * 21 / 1000 = 73тис. грн.

Таблиця 3. 13

Вплив проекту на техніко-економічні показники підприємства

Найменування показника	2018 рік	Проект	Абсолютне відхилення	Темп росту, %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	167644	168605	961	100,57
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	127209	127942	733	100,58
Валовий прибуток, тис. грн.	40435	40663	228	100,56
Інші операційні доходи, тис. грн.	72	72	0	-
Адміністративні витрати, тис. грн.	6314	6351	37	100,59
Витрати на збут, тис. грн.	40649	40722	73	100,18
Інші операційні витрати, тис. грн.	992	992	0	-
Повні витрати на виробництво і реалізацію продукції, тис. грн.	174172	175015	843	100,48
Прибуток (збиток) від реалізації продукції, тис. грн.	-6528	-6410	118	101,84
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-7448	-7351	97	101,32
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, коп.	103,89	103,80	-0,09	-
Рентабельність (збитковість) продукції,%	-5,13	-5,01	0,12	-
Рентабельність (збитковість) діяльності,%	-4,44	-4,36	0,08	-

Джерело: розраховано автором

Не зважаючи на те, що від запропонованого проекту чистий прибуток зріс на 97 тис. грн., в проектному році діяльність підприємства все одно буде збитковою, через високі витрати підприємства.

Отже, розраховані техніко-економічні показники роботи Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» після впровадження запропонованого заходу вказують на те, що проект доцільний і його можна

рекомендувати до застосування, оскільки спостерігається покращення всіх показників, хоч і не значне.

Випуск нових продуктівзадовольняє потреби споживачів, а безлактозна продукція дозволяє збільшити ринки збуту за рахунок категорії батьків, діти яких мають непереносимість лактози. Коли стане зрозумілим, що каші молочно-злакові безлактозні користуються попитом на ринку Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» зможе збільшити обсяги виробництва новинки, та почати розробку нових безлактозних продуктів для подальшого впровадження.

Висновки до розділу 3

Створення і освоєння нової продукції промисловим підприємством є багатокритеріальною, статистичною, недетермінованою задачею ухвалення рішення. Серед безлічі варіантів конструктивного виконання продукту необхідно вибирати найбільш прийнятний.

Новим продуктом називають такий, який володіє новими властивостями і додається до існуючого асортименту. Вироби можуть бути абсолютно новими або складатися з комбінацій нових пристосувань і механізмів без зміни самого продукту.

Прийняття рішень по виробництву нової продукції спирається на процедури прийняття рішення щодо інвестицій, здійснюється на вищому рівні управління підприємством.

Серед основних тенденцій ринку молочної продукції можна виділити основні: перехід на здорове і якісне харчування; популярність продуктів без консервантів; збільшення попиту на безлактозну продукцію, присутність якої стимулює продажі молочної продукції. Вплив цього тренду вже помітний у розвинених країнах, де багато молоді відмовляється від класичних молочних продуктів.

Для Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» пропонується випуск нового безлактозного продукту: каш молочно-злакових безлактозних, рідких, стерилізованих. Для початку в тестовій формі обсягом 20 т на рік, що дозволить дізнатись реакцію споживача. Не зважаючи на малий обсяг випуску продукції, проект покращить техніко-економічні показники підприємства і дасть поштовх для розширення лінійки безлактозних продуктів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В роботі було розглянуто теретичні аспетки підготовки виробництва до випуску нової продукції та метод оцінки її впроваджеення та реалізації. Під час підготовки до виробництва нової продукції необхідно підключення ряду взаємопов'язаних процесів, що забезпечує техніко-технологічну здатність підприємства виробляти нову або вдосконалену продукцію заданої якості. Сюди входить вирішення ряду завдань, таких як:

- проведення прикладних досліджень щодо розробки нової продукції або розробки удосконалення існуючої продукції, а також обладнання, технології, складу використовуваних матеріалів, організації виробництва, робочої сили та управління;

- проектування та модернізація нової продукції;

- розвиток технологічного процесу виробництва;

- розвиток методів виробництва, роботи та управління;

- проектування та виготовлення нестандартного обладнання;

- придбання спеціального обладнання, інструменту та напівфабрикатів в інших організаціях;

- матеріально-технічне забезпечення виробництва;

- підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації;

- розробка норм і стандартів, технічної, технологічної та організаційної документації;

- зміна організаційної структури виробничого та інформаційного забезпечення.

Також в дипломній роботі було проаналізовано ринок молока та дитячої молочної продукції.

Молоко входить до складу одного з головних продуктів у щоденному раціоні кожної людини. Воно має цілу низку потрібних для людського організму поживних легкозасвоюваних речовин. Молоко містить значний перелік елементів (порода ВРХ, різноманіття щоденного кормового раціону,

періоди лактації) , що не є постійними, проте основні компоненти все ж таки присутні (вода, жир молочний, білки молочні, молочний цукор; мінеральні речовини). Переважна більшість цих елементів є досить унікальною та не міститься в інших продуктах харчування. Тому так важливо, щоб всі люди, а особливо малята, мали змогу вживати молоко. Для цього підприємства виготовляють безлактозне молоко, яке корисне всім, а особливо людям з непереносимістю лактози.

Ринок дитячого харчування, за оцінками експертів, зараз знаходиться на етапі розвитку. Проте жорстке регулювання з боку держави, перехід до ринкових відносин господарювання, який відбувається за умов досить значного впливу навколишнього середовища на підприємства, появою на «молочній дитячій» арені нових іноземних конкурентів із більш удосконаленими методами управління, зумовлюють ряд важливих для вирішення питань й актуальність проблеми продовольчої безпеки в даному сегменті ринку. Адже харчування дітей є однією з головних тем для обговорювання не лише в нашій країн, а й світу в цілому.

Розвиток діяльності молочних підприємств у сфері дитячого харчування характеризується сприятливою динамікою рівня народжуваності в Україні, нестачею у кисло-молочних продуктах дітей усіх вікових груп, популяризацією жіночої зайнятості й потребі в готовій продукції для немовлят.

В роботі було розглянуто діяльність Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей», досліджено основні показники роботи підприємства та проаналізовано прибуток, рентабельність та фінансовий стан підприємства.

Філія ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» - унікальний для України спеціалізований заводом дитячого харчування. Підприємство входить до складу спілки виробників АТ «Молочний альянс» та є дочірньою компанією ТДВ «Яготинського маслозаводу», є абсолютним

лідером по виробництву продукції дитячого харчування в Україні. Асортимент підприємства розрахований для дітей віком від 5 місяців.

Для Філії ТДВ «Яготинський маслозавод» «Яготинське для дітей» було розроблено пропозицію по виготовленню каш молочно-злакових безлактозних. Були проведені розрахунки по випуску пробного обсягу випуску продукції в 20 т/рік, в результаті яких проаналізований вплив даного проекту на техніко-економічні показники

Провівши всі розрахунки, можна сказати, що проект рекомендований до впровадження, оскільки покращилися більшість техніко-економічних показників. Даний проект дозволить підвищити задоволення потреб споживачів, забезпечить розширення асортименту та дозавантаження потужностей підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cumpsty N. A. Compressor aerodynamics / N. A. Cumpsty. – Krieger Publishing Company, 2004. – 552 p.

2. Interfax-Україна – інформаційне агенство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ua.interfax.com.ua/news/interview/601078.html.

3. Борисенко В. Д. Геометричне моделювання дволанкових s-подібних кривих [Електронний ресурс] / В. Д. Борисенко, С. А. Устенко, Є. І. Друзь // Науковий вісник Таврійського державного агротехнологічного університету. – Мелітополь: ТДАТУ, 2016. – Вип. 6, Т. 2. – С. 14–21. Режим доступу: http://nauka.tsatu. edu.ua/e-journals-tdatu/e-index.ht.

4. Борисенко В. Д. Метод аналітичного подання скелетних ліній профілів лопаток осьових компресорів / В. Д. Борисенко, Є. І. Друзь // Прикладна геометрія та інформаційні технології в моделюванні об’єктів, явищ і процесів: Матеріали всеукраїнської науковопрактичної конференції. – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2016. – С. 55–58.

5. Вітчизняна індустрія дитячого харчування: сучасний стан та перспективні напрямки розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nubip.edu.ua/node/6391.

6. Гончарук А.Г. Теоретичні аспекти управління якістю на підприємстві / А.Г. Гончарук, І.Г. Гагауз // Економіка харчової промисловості. – 2011. – № 4. – С. 49–52.

7. Гупалов В. К. Управление рабочим временем / М.: Финансы и статистика. - 2008. - 240 - с.

8. Денисенко М. П. Методи мінімізації ризиків за розробки інноваційних проектів // Проблемы науки. —2007. — № 4. — с. 2—6.

9. Економіка підприємства: Зб. практ. задач і конкретних ситуацій: Навч. посібник // За ред. С. Ф. Покропивного. К.: КНЕУ. 2007. —328 с.

10. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропивного // 2-ге вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ. 2006. — 528 с.

11. Економіка підприємства: Підручник / за ред. Г. О. Швиданенко. — К.: КНЕУ, 2009. — 816 с.

12. Єгупов Ю. А. Організація виробництва на промисловому підприємстві / Ю.А. Єгупов. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 488 с.

13. Завіновська Г. Т. Економіка праці: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2005. - 200 с.

14. Закон України №2809-IV «Про безпечність та якість харчових продуктів» від 06.09.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2809-IV.

15. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підручник / О. С. Іванілов. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.

16. Іванова В. В. Планування діяльності підприємства: навч. посіб. / В. В. Іванова. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 472 с.

17. Інформаційно-аналітичного портал АПК України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minagro.gov.ua/ua/napryamki/prodovolstvo/dityache-harchuvannya.

18. Казанцев А. К., Подлесных В. И., Серова Л. С. Практический менеджмент: В деловых играх, хозяйственных ситуациях, задачах и тестах: Учеб. пособие. М.: ИНФРАМ, – 2009. — 367 с.

19. Капінос Г. І. Операційний менеджмент : навч. посібник / Г. І. Капінос, І. В. Бабій. – К. : Центр навч. лі-ри, 2013. – 352 с

20. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент. Навчальний посібник з грифом МОН — К. : Знання, 2006. — 366 с.

21. Кожекин Г. Я., Синица А. М. Организация производства: Учеб. пособие. Минск: Экоперспектива, 2008. — 334 с.

22. Курочкин А. С. Организация производства: Учеб. пособие. К.: МАУП. 2010 — 216 с.

23. Мацибора В.І. Економіка підприємства: навч. посіб. / В.І. Мацибора, В.К. Збарський, Т.В. Мацибора. – К.: Каравела, 2008. – 312 с.

24. Медведенко О.В. Обґрунтування основних напрямів розвитку підприємств дитячого харчування в Україні на основі маркетингових досліджень [Текст] : дис. канд. экон. наук : 08.00.04 : захищена 24.09.08: / Медведенко Олена Василівна – К., 2008. – 167.

25. Менеджмент якості: Підручник / М.І. Шаповал. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2007. – 471 с.

26. Монастирський Г. Л. Теорія організації: Навч.посіб. – К.: Знання, 2008. – 319 с.

27. Монстенська Т. Л. Показники стану підприємств молочної промисловості України // Наукові праці НУХТ.- К.: НУХТ, 2009. - №29 – С.91-94.

28. Нормування праці: Підручник / За ред. В. М. Данюка і В. М. Абрамова. К.: 2008. 208 с.

29. Операционный менеджмент : учеб. для вузов. / С.Э. Пивоваров, И.А. Максимцев и др. – СПб. : Питер, 2011. – 544 с.

30. Офіційний сайт Асоціації виробників молока [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://avm-ua.org/uk/post/moloko-dla-ditej-hto-i-ak-kontrolue-akist-pisla-reformi-derzvetfitosluzbi?milkua=1.

31. Офіційний сайт Асоціації виробників молока [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://avm-ua.org/uk/post/moloko-dla-ditej-hto-i-ak-kontrolue-akist-pisla-reformi-derzvetfitosluzbi?milkua=1.

32. Офіційний сайт АТ «Молочний альянс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://milkalliance.com.ua/company/enterprises/filiya-yagotynske-dlia-ditej/.

33. Офіційний сайт АТ «Молочний альянс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://milkalliance.com.ua/press-centre/news/novij-dityachij-brend-na-ukrayinskomu-ri/.

34. Офіційний сайт АТ «Молочний альянс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://milkalliance.com.ua/press-centre/news/zustrichajte-unikalnu-novinku-vid-brendu/.

35. Офіційний сайт АТ «Молочний альянс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://milkalliance.com.ua/kasha-molochno-risova-2-0-zhiru/tm-yagotynske-dlya-ditej/.

36. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat. gov.ua.

37. Офіційний сайт ТМ «Галичина. З чистих Карпат» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://galychyna.com.ua/production/bezlaktozni-prodyktu/.

38. Офіційний сайт ТМ «Яготинське для дітей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://yagotynkids.com.ua/ua/product/.

39. Офіційний сайт ФАО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.fao.

40. Плоткін Я. Д., Пащенко І. Н. Виробничий менеджмент: Навч. посібник; Збірник вправ / Держ. ун-т «Львівська політехніка» (Інформ.-вид. центр «ІНТЕЛЕКТ+», Ін-т підвищ. кваліфікації та перепідготовки кадрів). Львів, 2008. 258 с.

41. Реформирование и реструктуризация предприятий. Методика и опыт. М.: ПРИОР, 2007. — 320 с.

42. Ринок дитячого харчування в Україні: ситуація і тенденції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nielsen.com/ua/uk/insights/news/2018/babyfood-market-in-ukraine.html.

43. Романовський Г. Ф. Основи проектування компресорів суднових ГТД / Г. Ф. Романовський, М. В. Ващиленко, М. П. Седько. – Миколаїв: НУК, 2008. – 292 с.

44. Сайт iFactor [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://i.factor.ua/ukr/law-24/section-123/article-10217/.

45. Сайт блог METRO «Для ресторанів та кулінарних фанів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://blog.metro.ua/bezlaktozni-produkty-molochka-korysna-dlya-vsih/.

46. Сайт про здоров’я та розвиток дитини «Мамоведія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mamovediya.com.ua/neperenosymist-laktozy.

47. Системи управління якістю. Збірник нормативноправових документів. Випуск – Львів: ЛвРДЦСМС, 2011. – 162 с.

48. Словарь основных терминов и определений: Качество продукции и ее сертификация / Н.А. Смирнов. 2013. — 240 с.

49. Статистичний бюлетень. Соціальноекономічне становище Полтавської області за 2008 рік. – Державний комітет статистики України. олтавське обласне управління статистики. – Полтава,2009. – 224 с.

50. Стерлигова А.Н. Операционный (производственный) менеджмент : учеб. Пособие / А.Н. Стерлигова, А.В. Фель. – М. : ИНФРА, 2009. – 187 с.

51. Стивенсон В. Дж. Управление производством: Пер. с англ. М.: Лаборатория базовых знаний: БИНОМ, 2008. - 928 с.

52. Управління виробничою інфраструктурою / За ред. М. А. Бєлова К.: КНЕУ, 2009. – 208 с.

ДОДАТОК А

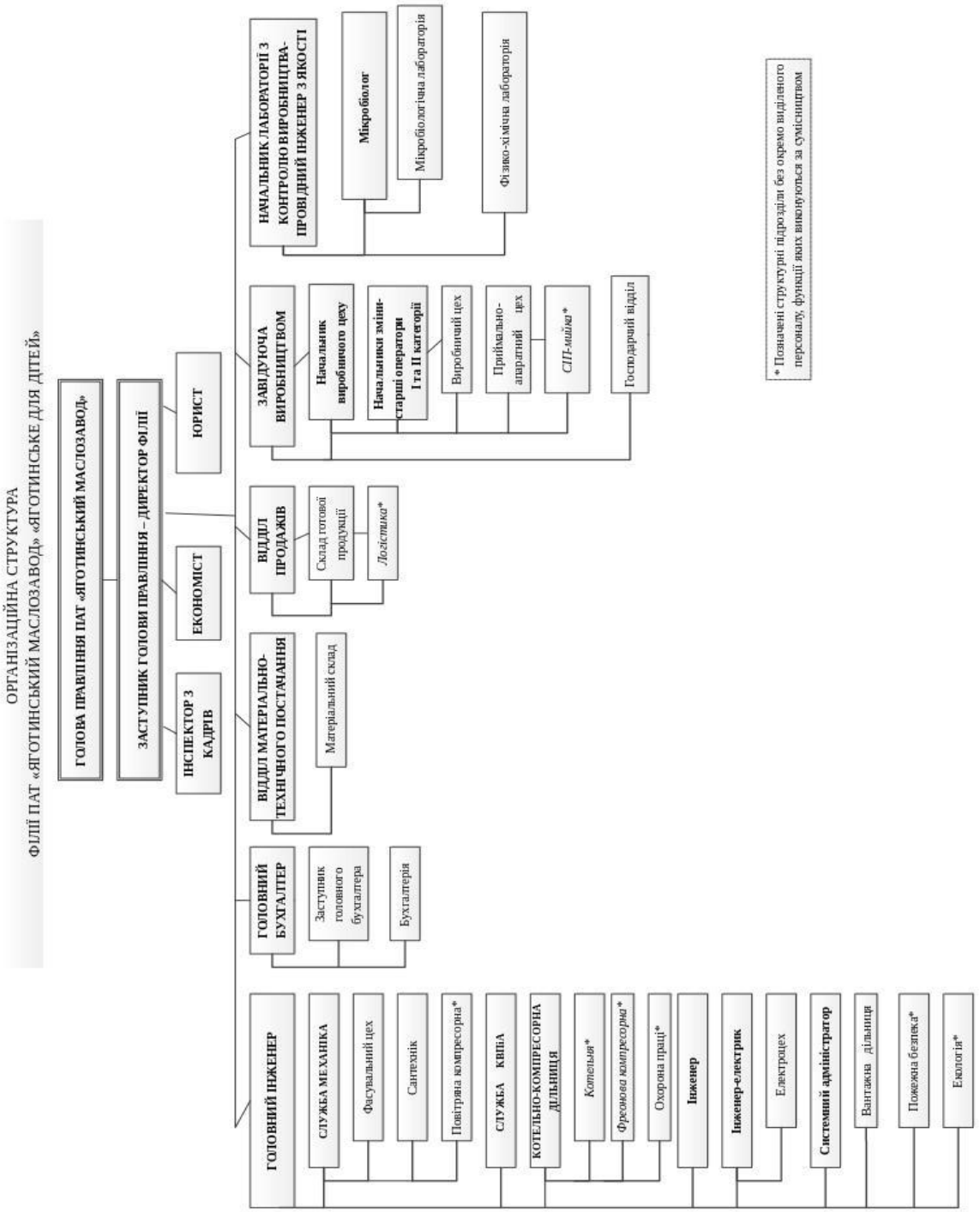
ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА
ФІЛІЇ ПАТ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД» «ЯГОТИНСЬКЕ ДЛЯ ДІТЕЙ»
ГОЛОВА ПРАВЛІННЯ ПАТ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»
ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ ПРАВЛІННЯ – ДИРЕКТОР ФІЛІЇ
ЮРИСТ
ЕКОНОМІСТ
ІНСПЕКТОР З КАДРІВ
ЗАВІДУЮЧА ВИРОБНИЦТВОМ
НАЧАЛЬНИК ЛАБОРАТОРІЇ З КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЦТВА-ПРОВІДНИЙ ІНЖЕНЕР З ЯКОСТІ
Начальник виробничого цеху
Начальники зміни-старші оператори І та ІІ категорії
Виробничий цех
Приймально-апаратний цех
СІП-мийка*
Господарський відділ
Мікробіолог
Мікробіологічна лабораторія
Фізико-хімічна лабораторія
ВІДДІЛ ПРОДАЖІВ
Склад готової продукції
Логістика*
ВІДДІЛ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ПОСТАЧАННЯ
Матеріальний склад
ГОЛОВНИЙ БУХГАЛТЕР
Заступник головного бухгалтера
Бухгалтерія
ГОЛОВНИЙ ІНЖЕНЕР
СЛУЖБА МЕХАНІКА
Фасувальний цех
Сантехнік
Повітряна компресорна*
СЛУЖБА КВПіА
КОТЕЛЬНО-КОМПРЕСОРНА ДІЛЬНИЦЯ
Котельня*
Фреонова компресорна*
Охорона праці*
Інженер
Інженер-електрик
Електроцех
Системний адміністратор
Вантажна ділянка
Пожежна безпека*
Екологія*
* Позначені структурні підрозділи без окремо виділеного персоналу, функції яких виконуються за сумісництвом

ДОДАТОК Б

		КОДИ		
	Дата (рік, місяць, число)	2019	01	01
Підприємств Філія ТДВ "Ягтинський маслозавод " "Яготинське для дітей"	за ЄДРПОУ	38073507		
(найменування)				

Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік

Форма N 2-к Код за ДКУД 1801008

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	167644	141967
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-127209	-112868
Валовий: прибуток	2090	40435	29099
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	72	110
Адміністративні витрати	2130	-6314	-4432
Витрати на збут	2150	-40649	-28598
Інші операційні витрати	2180	-992	-613
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	
збиток	2195	-7448	-4434
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		0
Фінансові витрати	2250	( )	( )
Втрати від участі в капіталі	2255	( )	( )
Інші витрати	2270	0	
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	
збиток	2295	-7448	-4434
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	( )	( )
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		
збиток	2355	-7448	-4434

Продовження ДОДАТКУ Б

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	-7448	-4434
Чистий прибуток (збиток), що належить: власникам материнської компанії	2470	-7448	-4434
неконтрольованій частці	2475		
Сукупний дохід, що належить: власникам материнської компанії	2480	-7448	-4434
неконтрольованій частці	2485		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	304821	234190
Витрати на оплату праці	2505	18292	11390
Відрахування на соціальні заходи	2510	3959	2522
Амортизація	2515	16783	13294
Інші операційні витрати	2520	43301	31552
Разом	**2550**	387156	292948

ДОДАТОК В

		КОДИ		
	Дата (рік, місяць, число)	2018	01	01
Підприємств Філія ПАТ "Ягтинський маслозавод " "Яготинське для дітей"	за ЄДРПОУ	38073507		
(найменування)				

Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2017 р.

Форма N 2-к Код за ДКУД 1801008

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	141967	138793
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-112868	-101336
Валовий: прибуток	2090	29099	37457
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	110	244
Адміністративні витрати	2130	-4432	-3861
Витрати на збут	2150	-28598	-25114
Інші операційні витрати	2180	-613	-600
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-4434	8126
збиток	2195		0
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		0
Фінансові витрати	2250	( )	( )
Втрати від участі в капіталі	2255	( )	( )
Інші витрати	2270	0	
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		8126
збиток	2295	-4434	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	( )	( )
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		8126
збиток	2355	-4434	

Продовження ДОДАТКУ В

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	-4434	8126
Чистий прибуток (збиток), що належить: власникам материнської компанії	2470	-4434	8126
неконтрольованій частці	2475		
Сукупний дохід, що належить: власникам материнської компанії	2480	-4434	8126
неконтрольованій частці	2485		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	234190	128490
Витрати на оплату праці	2505	11390	5766
Відрахування на соціальні заходи	2510	2522	1303
Амортизація	2515	13294	8770
Інші операційні витрати	2520	31552	22802
Разом	**2550**	292948	167131

ДОДАТОК Г

	КОДИ		
Дата (рік, місяць, число)	2017	01	01
Підприємств Філія ПАТ "Ягтинський маслозавод " "Яготинське для дітей" за ЄДРПОУ	38073507		
(найменування)			

Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2016 р.

Форма N 2-к Код за ДКУД 1801008

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	138793	136336
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-101336	-96764
Валовий: прибуток	2090	37457	39572
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	244	173
Адміністративні витрати	2130	-3861	-2106
Витрати на збут	2150	-25114	-26598
Інші операційні витрати	2180	-600	-574
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	8126	10467
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		0
Фінансові витрати	2250	( )	( )
Втрати від участі в капіталі	2255	( )	( )
Інші витрати	2270	0	
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	8126	10467
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	( )	( )
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	8126	10467
збиток	2355		

Продовження ДОДАТКУ Г

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	8126	10467
Чистий прибуток (збиток), що належить: власникам материнської компанії	2470	8126	10467
неконтрольованій частці	2475		
Сукупний дохід, що належить: власникам материнської компанії	2480	8126	10467
неконтрольованій частці	2485		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	128490	91155
Витрати на оплату праці	2505	5766	5250
Відрахування на соціальні заходи	2510	1303	1861
Амортизація	2515	8770	10136
Інші операційні витрати	2520	22802	24552
Разом	**2550**	167131	132954

ДОДАТОК Д

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 20 18 р.

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1740	2468
первісна вартість	1001	2290	3446
накопичена амортизація	1002	550	1454
Незавершені капітальні інвестиції	1005	255	26723
Основні засоби	1010	103436	97316
первісна вартість	1011	158442	211343
знос	1012	55006	70785
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	105431	113435
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	24074	39050
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5150	5037
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	5813	4585
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	388824	632949
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	90	132
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	846	1095
Витрати майбутніх періодів	1170	709	71
Інші оборотні активи	1190	63	468
Усього за розділом II	**1195**	425569	549007
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	531000	662442

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	0 -4980 0	0 -12428 0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	**1495**	-546	-12428
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	**1595**	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	23578	38257
розрахунками з бюджетом	1620	118	320
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	163	344
розрахунками з оплати праці	1630	573	1202
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	509737	822610
Поточні забезпечення	1660	873	1561716
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	938	803
Усього за розділом III	**1695**	535980	673122
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
Баланс	**1900**	531000	662442

ДОДАТОК Є

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 20 17 р.

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	138	1740
первісна вартість	1001	850	2290
накопичена амортизація	1002	712	550
Незавершені капітальні інвестиції	1005	29	255
Основні засоби	1010	92723	103436
первісна вартість	1011	134728	158442
знос	1012	42005	55006
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	92890	105431
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	15045	24074
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6355	5150
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2222	5813
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	220397	388824
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	26	90
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	141	846
Витрати майбутніх періодів	1170	48	709
Інші оборотні активи	1190	32	63
Усього за розділом II	**1195**	244266	425569
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	337156	531000

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	0 -546 0	0 -4980 0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	**1495**	-546	-4980
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	**1595**	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	15592	23578
розрахунками з бюджетом	1620	89	118
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	75	163
розрахунками з оплати праці	1630	249	573
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	320782	509737
Поточні забезпечення	1660	533	873
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	382	938
Усього за розділом III	**1695**	337702	535980
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
Баланс	**1900**	337156	531000

ДОДАТОК Ж

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 1 січня 20 17 р.

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	164	138
первісна вартість	1001	723	850
накопичена амортизація	1002	559	712
Незавершені капітальні інвестиції	1005	15	29
Основні засоби	1010	79910	92723
первісна вартість	1011	110098	134728
знос	1012	30188	42005
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	80089	92890
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	15231	15045
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4023	6355
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1191	2222
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	111110	220397
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	22	26
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	73	141
Витрати майбутніх періодів	1170	-	
Інші оборотні активи	1190	9	32
Усього за розділом II	**1195**	131659	244266
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	211748	337156

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	0 -8672 0	0 -546 0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	**1495**	-8672	-546
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	**1595**	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	13852	15992
розрахунками з бюджетом	1620	43	89
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	115	75
розрахунками з оплати праці	1630	212	249
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	205627	320782
Поточні забезпечення	1660	382	533
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	189	382
Усього за розділом III	**1695**	220420	337702
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
Баланс	**1900**	211748	337156